CASA MARE

Dramă în trei acte şi zece tablouri

PERSOANELE

Vasiluţa, o tînără vădană,

Păvălache, flăcău tomnatic

Sofica, elevă în clasa a zecea

Moş Ion, tatăl **Vasiluţei**, un bătrîn cam fudul de-o ureche

Nistor, tatăl lui **Păvălache**

Gafiţa, mama lui **Păvălache** **Petre**, invalid de război, brigadier în colhoz

Fancic, prietenul lui **Păvălache**

Eleonora, felceriţă

Tudosica, o fată naivă

Vecina binevoitoare,

Vecina obiectivă,

Vecina răuvoitoar

eA C T U L Î N T Î I

T A B L O U L I

O casă largă, aşezată trainic, ţărăneşte. în fund — două ferestre mari, prinse la braţ de o uşă cu sticlă, care, împreună cu ferestrele, frumos arcuite toate trei, ocupă mai tot peretele din faţă. în mijlocul odăii, o masă cu tacîmuri, cu scaune rînduite în jur. Pereţii şi tavanul, lucraţi nu atît cu inima cît cu sufletul. Pe peretele din stingă atîrnă un covor. în colţul din dreapta se zăreşte o uşiţă mică, ce dă în bucătărie. în lungul peretelui din stînga, o sofcă cu rămăşiţe de zestre.

Totul e proaspăt, curat, frumos rînduit. Ferestrele şi uşa — larg deschise. în faţa casei cresc cîteva tufe de liliac, printre care se zăresc creasta unui gard împletit din nuiele şi o portiţă. Undeva departe, în fund, pe două povîrnişuri, rezemate unul de altul, se zăresc printre livezi acoperişuri de case, o şcoală nouă. Din mijlocul satului răzbate mare zarvă, mare veselie. Flăcăii fac joc. Odaia e pustie. Peste un timp apare de după masă şi vine în genunchi ***Vasiluţa****, stăpîna casei, îndreptînd ţolişoarele pe jos. După ce le unduieşte bine, se ridică şi caută ce ar mai fi trebuit de făcut. Dar, tot căutînd în jur, rămîne ea singură răpită de atîta frumuseţe. I se şi năzăresc musafiri.*

Vasiluţa: ia poftiţi în casă, chiar vă rog... Doamne, cumătră, care supărare! Ia poftiţi, ia şedeţi! Am îmbrăcat şi eu olecuţă căsuţa, să nu mă rîdă lumea... Leliţă, dacă nu treci, mă supăr, zău, mă supăr...

Deodată apare pe nesimţite un ***bătrîn*** *cărunt, puţin adus de spate.*

Moş Ion: Bună ziua în casa asta.

Vasiluţa *(tresare):* Doamne, cum întri mata, tată, pe nesimţite, că niciodată nu te aud... De cîte ori vii, de atîtea ori mă sperii...

Moş Ion *(scoate din fundul buzunarului două păhăruţe cu picioruş, apoi mai scoate o batistă, le şterge frumuşel şi le aşază pe masă):* îaca, Vasiluţă, asta-i din partea mea... Am vrut să iau şi garafă la dînsele, dacă nu mi-o ajuns...

Vasiluţa *(mişcată):* Tată, ce cheltui mata banii pe nimicuri, unde ai văzut azi musafiri care să închine cu pahare atît de mititele?...

Moş Ion: Aşa-i datina, fată hăi... Cînd cineva face casă mare, apoi se cheamă că trebuie să aduci şi tu ceva într-însa. Casa îi ca un copil — orice i-ai aduce, o să se bucure, ş-o să te ţină minte multă vreme. *(Vine în mijlocul odăii, rămîne pe-o clipă năucit, înţepenit, luminat, de parcă ar fi intrat în biserică.)*

Vasiluţa: Am îmbrăcat-o frumos, tată?

Moş Ion: Ce crezi, şi asta-i o datină veche... Fiecare cu cîte-o casă mare... îmi spunea bunelul meu că şi atunci cînd era greu de trăit, cînd se întîlneau mai multe bordeie decît case, chiar şi atunci fiecare gospodar avea casă mare... Adică avea un colţişor pe care stăpîna îl împodobea cu tot ce avea mai frumos, îl îngrijea şi-i zicea casă mare...

Vasiluţa: Tată, şi chiar nu vrei să mă lauzi?

Moş Ion: Mare lucru cînd are omul casă mare...

Are unde petrece o sărbătoare, are unde face o nuntă, o cumătrie... Da uneori chiar vii să te hodineşti încoace.

Abia păşeşti pragul şi de amu ţi se pare şi lumea mai dragă, şi tu te vezi mai tînăr, mai voinic... *(Pauză.)* N-ai vreo boghiţă de ceară?

Vasiluţa: Parcă aveam pe undeva...

Moş Ion: Măcar cît de cît... *(**Vasiluţa** îi scoate din sofcă un capăt de luminare, **Moş Ion** vine la pragul uşii din faţă şi drege cu ceară partea dinăuntru a pragului.)*

Vasiluţa *(mirată):* Ce faci, tată?

Moş Ion: Apoi, să nu fugă oaspeţii din casă. Se cheamă că or veni pînă la prag, s-or poticni ş-a trebui să mai şadă (îi *întoarce capătul de lumînare, îşi şterge mîinile* cu batista). Amu, fată hăi, te văd şi eu în rînd cu lumea... Ai pîine în casă?

Vasiluţa: Am, tată... Ne-ai tot speriat de mici c-a fi rău de n-om şti a păzi pînea, ş-am adunat la pîne...

Moş Ion: Şi sare ai?

Vasiluţa: Şi sare am...

Moş Ion: Apă?

Vasiluţa: Dăunăzi am curăţit fîntîna şi vine o apă, că de mă prinde setea în drum, o port cu mine pînă ajung acasă...

Moş Ion: De foc?

Vasiluţa: Bietul tată... n-are grija lui, poartă grija altuia... Să-ţi aduc un păhăruţ, că şi asta-i o datină...

îi aduce o cană cu vin, cîteva prăjituri, în prag apare ***Sofica****.*

Rămîne mirată, de parcă nu se aştepta în nici un fel să-l găsească pe ***Moş Ion*** *aici.*

Pînă la urmă se hotărăşte şi intră.

Sofica: Năşică, am venit să-mi iau rămas bun... *(se apropie şi-i sărută mîna.* ***Vasiluţa*** *îi sărută obrajii, fruntea, oftează dureros, dar nu-şi boate ascunde zîmbetul pînă la capăt.)*

Vasiluţa: Visasem eu asară că parcă mi s-a risipit peretele din faţă, dar nu mă ajungea capul ce cumpănă mă aşteaptă...

Sofica *(oarecum dezamăgită):* Numai un singur perete s-a risipit?

Vasiluţa: Peretele din faţă, Sofică, face cît patru pereţi...

Sofica *(sărută mîna moşului):* Rămîneţi dar cu bine şi rog de nu mă uitaţi, că nici eu n-am să vă uit...

Moş Ion: Şi unde se duce copchila asta?

Vasiluţa: S-o fi ducînd la tîrg să-şi cumpere rochie...

Sofica: Hei, năşică... Cînd n-are fata noroc, apoi şi rochiile pe care le cumpără îs fără noroc.

Vasiluţa: Te-i fi supărat pe satul ista şi te muţi în altul?

Sofica: Vreau să mă sinucid...

Vasiluţa *(după o pauză, oftînd necăjită):* De, şi asta-i o datină veche... Dacă se strînge funia la par, aşa că nu mai este chip...

Sofica: Nici o scăpare. Ş-am să mă împuşc.

Vasiluţa: Puşcatul e o prostie.„ Trăsnet, fum, se adună lume de pe lume. Îi mult mai la cale otrăvitul.

Sofica *(p e gînduri):* Şi oare cu ce m-aş putea otrăvi?

Vasiluţa: Cu oţet.

Sofica: Parcă te poţi otrăvi cu oţet?!

Vasiluţa: Ei! Am auzit că nu demult o fetişcană cam tot de sama ta... o băut o sută de grame şi nici n-o dovedit să-şi şteargă buzele...

Sofica *(rece):* De ce n-a dovedit?

Vasiluţa: Apoi că mînile îi erau de amu pe lumea cealaltă...

Moş Ion: Vasiluţă, vinul ista cam pişcă de limbă, dar se dă la băut...

Sofica *(după o pauză):* Năşică, mata ai să mă boceşti cînd a fi să mă duc la groapă?

Vasiluţa: Doamne, Sofică, mă mai întrebi?! A clocoti satul de bocetul meu, că nu de alta, dar ai crescut la casa asta şi mi-ai fost ca un copil al meu...

Sofica: Chiar te rog să mă boceşti frumos, năşică... Cu rime... *(Oftează.)* Ştii mata de ce mă otrăvesc?

Vasiluţa: Din dragoste?

Sofica: Din dragoste...

Vasiluţa: Ia auzi, se otrăveşte din dragoste... Cu toate că, mă rog, mulţi şi-au pus capăt zilelor din dragoste... Şi măcar a fost mare dragostea ceea a voastră?

Sofica: Straşnică dragoste ce-a mai fost... Mi-a întrat în inimă, că nici nu mai pot sufla...

Vasiluţa: Şi ce v-aţi sfădit?

Sofica: Ferit-a sfîntul, nici vorbă de sfadă!

Vasiluţa: Atunci ce te-a apucat?

Sofica *(şopteşte):* Imblă pe la altele, năşică...

Vasiluţa: Elei, Doamne, şi pentru atîta lucru să se prăpădească o copilă tinerică ca o floare!

Moş Ion: Iaca, nici nu ţi-am spus, Vasiluţă... Cu vreo doi ani în urmă era cît pe ce să mă întorloc şi eu acolo cu una. Mi se urîse a tot văduvi. N-ai cui spune o vorbă, n-ai de la cine o auzi...

Vasiluţa: Şi de ce nu v-aţi luat?

Moş Ion: Dacă mi-au tras băieţii radio în casă. Îmi tot spune şi-mi cîntă de dimineaţă pînă sara...

Vasiluţa: Da cu mătuşa cum a rămas?

Moş Ion: Apoi că şi-a pus şi ea radio...

Vasiluţa *(după o pauză):* Sofică, da i-ai spus, ori măcar i-ai dat a înţelege că nu-ţi place cînd îmblă şi cu alte fete?

Sofica: Cum să-i spun, dacă el, cum mă întîlneşte, prinde a şugui cu mine... îmi arde mie de şaga lui...

Vasiluţa: Auzi tu, să şuguiască el cu fata, cînd ea, săraca, abia îşi mai poartă sufletul... Ce păgîn...

(Pauză.) Ii rău de tine, soră Sofică.

Sofica: Rău, năşică... Crezi mata că de n-ar fi fost aşa de rău, îmi venea în cap să-mi curm zilele? Fiecărui fluturaş îi place să trăiască — mi-a plăcut şi mie, dacă nu mai este chip... Cînd îl cauţi, de amu îi cu alta; da mai dăunăzi spunea lelea **Gafiţa** că nici n-a dormit acasă... Pe unde a dormit, nu se ştie...

Vasiluţa *(surprinsă):* **Păvălache**?

Sofica *(abia şopteşte):* **Păvălache**...

Vasiluţa: Atunci îi şi mai rău...

Moş Ion: Ar trebui un bărbat în casa asta, Vasiluţă... Cînd s-aude glas de bărbat, apoi casa se linişteşte, prinde la voie (bună şi-i mai trainică, mai acătării...

Sofica: Ai şi oţet, năşică?

Vasiluţa: N-ain în casă, dar găsim noi... *(Pauză.)* Şi ce ţi l-ai vîrît în cap? Parcă nu ştii cîte aleargă nebune după **Păvălache**?

Sofica: Da nu mi l-am vîrît eu, năşică... De amu dacă vrei să-ţi spun, apoi încă mai anţărţ, cînd am auzit cîte se vorbeau despre dînsul, mi-am zis în mintea mea: păzea, Sofică! Păzea, c-ai s-o păţeşti cu dracul ista... L-am ocolit întotdeauna, înadins nu mă uitam la dînsul, că, iaca, am să mor şi nici măcar nu ştiu cum i-s ochii — negri ori căprii.

Vasiluţa: Ba eu, iaca, n-aş face prostia asta... Să mor o dată pentru totdeauna şi nici măcar să nu ştiu cum îs ochii băiatului pentru care mor?... Aş îmbla o săptămînă, o lună aş îmbla în urma lui, pînă l-aş prinde, să mă uit în ochii ceia cît o să-mi placă...

Sofica: Cum să-l prinzi, năşică, parcă mata nu ştii că **Păvălache** toată vremea îmblă pe drumuri? Se duce tocmai dracul ştie unde în *Zapadnaia Ukraina* şi nu vine, de parcă ar aduce lemnele celea în spate...

Vasiluţa: Totuşi vine el din cînd în cînd!

Sofica: Vine, numai că... Abia s-a întors — şi de amu îl vezi îmblînd cu nunta în urma lui...

Moş Ion: Am stat eu azi şi m-am gîndit: oare de ce amu copchiii cresc mai repede decît creşteau înainte vreme?

Vasiluţa: Şi cum găseşti mata? De ce?

Moş Ion: Pentru că le cumpără de mici biciclete... Unde naiba — încă nici nu ştie a muta picioruşele, da are de amu maşina lui...

Sofica: Mă duc dar, naşă.

Vasiluţa (ascultând freamătul veseliei din mijlocul satului): Cîntă periniţa... (După o pauză.) Sofică, ce-ai zice tu dacă l-aş chema pe **Păvălache**?

Sofica *(după o pauză):* Cum să-l chemi? N-are să vină...

Vasiluţa: A veni. Am să-l chem să vadă cum mi-am gătit casa, că doar el mi-a făcut rost de scînduri şi a podit pe jos...

Sofica: N-a veni.

Vasiluţa: Unde mai pui că pe sîmbătă e ziua lui Arion ai meu... Pînă a pleca Arion la oaste, Păvălauhe venea întotdeauna de ziua lui, c-au fost prieteni...

Sofica: Să vin şi eu sîmbătă?

Vasiluţa: Ei, na-ţi-o bună... Că doar de ce-l chem... Numai uite ce-i, Sofică... Să-mi vii sîmbătă frumoasă, cum n-ai mai fost...

Sofica: De gătit, nu-i vorbă, am să mă gătesc eu oleacă, dar, de!... Atît cît mi-a dat mama — mai mult de unde să iau?

Vasiluţa: Ţi-a dat mamă-ta destul de bine... Dacă îi şti să mai adaugi ceva pe furiş...

Sofica: Iţi mulţumesc, năşică. Dacă a fi să mă răzgîndesc, am să vin să-mi mai iau o dată rămas bun... Sănătate dar...

Vasiluţa: Drum bun... *(O petrece, apoi se întoarce* şi rămîne *pe gînduri.)* Tată, cum crezi, o să aibă odată şi odată noroc casa asta, ori n-o să-l mai aibă...

Moş Ion: Amu, Vasiluţă, nu uita să-i pui hîrtii pe la fereşti, să nu între muştele... După care să încui aşa bine, să îmbli numai pe cea mică, să păzeşti casa cartă... Cînd s-a întoarce Arion de la armată, s-o găăsească aşa mîndră şi curată cum e amu...

Vasiluţa:Stai, tată, nu te grăbi... *(Pauză.)* Da de ce nu-mi spui mata că mai este un obicei... De ce nu-mi spui că tot din moşi-strămoşi se obişnuieşte că atunci cînd omul găteşte o casă mare — pofteşte musafiri. Să vadă cîtă lume se poate aşeza la masa lui, să vadă cîte cîntece trece prin ferestre, să vadă cîte jocuri pot ţine podelele... Şi cînd toate îs încercate gospodăreşte, cînd cheful îi pe sfîrşite, atunci stăpîna iese în mijlocul casei şi joacă peliniţa...

Moş Ion: N-ar fi stricat să chemi şi tu ceva lume, să mai petreci oleacă, dacă n-ai avut, iaca, noroc... A trecut Andrei al tău prin tot războiul, dacă n-a ajuns pînă la Berlin... A căzut, săracul, şi te-a lăsat văduană...

Vasiluţa: Tată, am gătit eu casa asta cu mînile mele. Uite, cu aceste două mîni am gătit-o şi amu vreau să joc periniţa...

Moş Ion: Şi oamenii iştia s-au făcut aşa de răi... Stau ca lupii la pîndă, şi dacă o biată văduană s-a potic-nit oleacă, îi zic de amu altfel...

Vasiluţa *(îl roagă):* Tată, vreau să joc periniţa...

Moş Ion: Măcar de-ar fi băietul cela al tău acasă...

Vasiluţa *(cu lacrimi în ochi):* Tată, oare chiar aşa de tare să fi îmbătrînit mata, că nu-ţi mai pasă nici de mine?...

In uşă apare ***Petre****, brigadierul.*

Petre: Vasiluţă, nu mă pofti să şed, că n-am cînd... Să treci pe la cîraruire să-ţi primeşti premiul...

Vasiluţa: Stai cu premiul... *(După o pauză.)* Măi **Petre**... Ai fost pe front cu bărbatul meu... In una şi aceeaşi zi aţi fost răniţi, una şi aceeaşi soră v-a legat rănile...

Petre: Şi în spital am stat amîndoi...

Vasiluţa: Vezi, şi în spital aţi stat amîndoi... Amu ia să-mi spui tu mie, măi **Petre**... Uite, am gătit casa şi vreau să joc periniţa. Pot s-o joc, măi **Petre**?

Petre *(după o pauză):* Vasiluţă, eu, iaca, de multe ori am tot vrut să-ţi spun, dacă nu ştiu cum nu-mi venea vorba. înainte de moarte el mi-a dat o scrisoare, ca să ţi-o dau în mînă, dar, dintr-un spital în altul, am pierdut-o...

Vasiluţa *(mişcată):* **Petre**, da poate mai este ea pe undeva... Poate îi fi citit-o de urît ce-ţi era, poate ştii ce spunea el acoio?

Petre: Zicea aşa: să trăieşti cum o să-ţi placă, Vasiluţă... (*După ce chibzuieşte o vreme.)* Apoi, mai zicea el cam aşa: omul, măi dragă femeie, dacă rămîne singur, nu poate dovedi nici bucuriile, nici amărăciunile ce vin pe capul lui. Fă parte dreaptă tuturora din toate cîte le ai, căci oamenii îs buni din fire. Trăieşte-ţi viaţa aşa cum o să-ţi placă. Ii fi o proastă de n-ai să petreci atunci cînd a fi vorba de petrecere... *(După o pauză, mirat.)* Şi tu mai ţii minte cum se juca ea, periniţa ceea?

Vasiluţa *(ascultă o vreme vuietul ce vine din mijlocul satului):* Am uitat-o, măi **Petre**... Dar am să stau o noapte de le-oi răscoli pe toate cîte le-am ştiut, pe toate cîte le-am văzut, şi să fiu al naibii de n-am să joc o periniţă uite aici, în faţa casei!

(C o r t i n a) .

T A B L O U L I I

Aceeaşi casă. Ferestrele şi uşa, larg deschise, pe pervazuri, ghivece de flori.

***Sofica**, îmbujorată, cu un şervet în loc de şorţ, rînduieşte tacîmurile pe masă. Undeva la vecini bate un cîne.*

***Sofica** se repede la fereastră.*

Sofica: Năşică! Dacă vine, mai ţine-l cu vorba pînă isprăvesc eu! *(Se întoarce înapoi, clar peste o clipă vine iar la fereastră.)* Năşică, da în ce a pune el cenuşa de la ţigară? *(*Nu *răspunde nimeni.)* Las' că găsesc eu ceva...

*în pragul uşii apare **Eleonora** cu două vîzdoage veştede.*

Eleonora: Scuzaţi, vă rog... Era cît pe ce să întîrzii... Da unde-i **Păvălache**? Cum aşa, să nu fi venit?

Sofica: Incă nu.

Eleonora *(îi întinde vîzdoagele):* Te felicit din toată inima de ziua fratelui tău...

Sofica: Care frate-meu? Că n-am nici un frate.

Eleonora: Scuzaţi, vă rog... *(Dă să plece, dar în prag apare **Vasiluţa**.)*

Vasiluţa: Auzisem eu că parcă s-a deschis portiţa...

Eleonora: Mata eşti stăpîna?

Vasiluţa: Şi eu, şi copila asta...

Eleonora: Pare... că vă cunosc; parcă vă zărisem la nuntă... Mata eşti **Vasiluţa** Cimpoieş, dacă nu mă înşel?

Vasiluţa: Cam aşa...

Eleonora *(ia vîzdoagele din mîna Soficăi şi i le transmite):* Mă bucur din toată inima cu ocazia zilei feciorului matale. Au înnebunit fetele din sat — tot Arion şi Arion... Atîta doar că le obijduieşte flăcăul dumitale...

Vasiluţa: De ce le obijduieşte?

Eleonora: Vine aşa de rar pe la club, pe la dans...

Sofica: Dacă ai fi mata la Kiev, ai îmbla mai des încoace la dans?

Eleonora *(sec):* Scuză, te rog... *(Vasiluţei.)* Da ce face el la Kiev?

Vasiluţa: Nu ştii mata ce fac băieţii după optsprezece ani? Face armata...

Eleonora: Şi de mult face el armata?

Sofica: Mata încă nu erai măritată pe atunci...

Eleonora: Scuză, te rog... *(Vasiluţei.)* Vasăzică, face armată. Bine, dar mi s-a spus că **Păvălache** o să vină încoace la onomastică!

Vasiluţa: Se prea poate să vină...

Eleonora: Ca să vezi ce hoţ e şi **Păvălache**... Mă întîlneşte asară şi-mi zice: „Vină, dragă, te poftesc din partea lui Arion..."

Vasiluţa: Mata îl cunoşti pe Arion al meu?

Eleonora: Cum să nu! Frumos, înalt ca bradul... Feţişoara lui, spuma laptelui...

Sofica: Mai întîi de toate, Arion îi josuţ şi smolit, nu-i ca spuma laptelui, dacă ai văzut mata vreodată lapte...

Vasiluţa *(Eleonorei):* Te-or fi amăgit...

Eleonora: M-a amăgit, hoţul... Dar ştiu bine că o să vină încoace. Am să-l aştept, să-i rup urechile... *(Cercetează odaia.)* E foarte frumoasă. Uite, într-o asemenea casă a fost nunta mea... Cîntau patru viori, înflorise totul în jur şi era atîta lume...

Sofica: Năşică, eu mă duc...

Vasiluţa: Fii cuminte, măi copilo... Ce mă fac eu fără tine?

Eleonora *(continuă):* Aveam rochie albă, lungă pînă la pămînt, de la Moscova adusă...

Apare ***Tudosica****.*

Tudosica: Bună ziua la neavoastră... *(Trece iute şi se aşază pe sofcă, lingă zestre.)*

Vasiluţa: Bună... Mata, dacă nu-i cu suparare...

Tudosica: Am ceva de vorbit cu **Păvălache**.

Sofica: Şi nu ştii unde-i casa lui?

Tudosica: Să mă duc la dînsul acasă? Tu d'ce nu te-ai dus la dînsul acasă, da ai venit încoace?

Vasiluţa *(Tudosicăi):* Ai venit cu vreo treabă la mine?

Tudosica: Am venit să-l întreb pe păgînul cela pentru ce sufăr eu?

Vasiluţa: Dacă nu ştii mata singură de ce suferi, unde să ştie el?

Tudosica: Las'că ştie, farmazonul... (*După o pauză.)* Toamna asta am îmbiat în locul tatei să păzesc livada cea dinspre gară... Stam toată ziua colibă, îmi era urît, da **Păvălache**, de cîte ori se ducea după lemne ori se întorcea, trecea pe la colibă... **Vasiluţa**: Şi dacă trece?

Tudosica: Am fost tinerică, lele, şi naivă cum nu se mai poate...

Eleonora: Vai de mine, dar e în firea lucrurilor... Fiecare fată se pomeneşte odată şi odată că a fost tinerică şi naivă cum nu se mai poate... Las-o, că-i veche...

Tudosica: Ba n-am s-o las deloc, că eu nu îmblu de la sat la sat şi spun că am fost măritată, ca să aţîţ bărbaţii...

Eleonora: Taci din gură, nenorocito!

Tudosica: Eu - nenorocită?! *(Sare iute de pe sofcă.)* Stai că-ţi arăt eu ţie...

*In prag apare **Fancic** cu armonica în braţe.*

Fancic: Pace vouă, fecioare Nazaretului... Da, amu pot jura că o să vină **Păvălache** încoace... Unde s-au adunat trei fete şi-s gata să se încaiere, să ştii că vine **Păvălache**... Ia să vă cînt eu ceva de jale, în gura mare...

*Desface armonica, abia începe şi în prag apare **Păvălache**, cu două fete la braţ.*

Păvălache: Lele Vasiluţă! Ce mă fac eu, lele Vasiluţă?

Aş iubi pe cea mai mare, Cea mai mică-mi place tare.

Aş iubi pe cea mai mică, Cea mai mare-i mai voinică.

Sofica: Şi mai departe? De amu zii pînă la capăt dacă ai pornit...

Păvălache: Sofică, dragostea mea cea mare... Nici azi nu te uiţi la mine?

Sofica: Nu.

Păvălache: Am să îmbătrînesc, măi copilo... Şi cînd odată şi odată ai să te uiţi la mine, **Păvălache** a fi bătrîn, miop...

Eleonora: Hei, mai este mult pînă atunci...

Păvălache: **Eleonora**, de unde mi-ai picat? Nu te-am văzut din ziua nunţii tale...

Eleonora: Las'că ne-am mai văzut de cîteva ori... He-hei!

Păvălache: Femeia rămîne femeie... Habar n-are ce trebuie să rămînă taină şi ce poate fi spus în gura mare...

Tudosica: **Păvălache**, vino şi te aşază aici lîngă mine... Ţi-am păzit anume loc...

Păvălache: Păzeşte-l bine, Tudosică... Cînd a fi să mă aşez odată şi odată, numai lîngă tine am să mă aşez... *(Iese afară, apoi se întoarce îndată cu un ştof împletit.)* Ţine-l, lele Vasiluţă...

Vasiluţa *(nu ia ştoful):* Şi ce-i într-însul?

Păvălache: Hei, vin de cel negru, vîrtos. După sputnic, vinul ista îi cea mai mare descoperire a omenirii...

Vasiluţa: Şi ce-ai adus descoperirea asta în casa mea?

Păvălache: Ca să ne tresalte şi nouă inimile. Mai întîi, azi îi ziua lui Arion...

Vasiluţa: Nu-i azi. A fost sîmbătă trecută...

Păvălache: Cum aşa?! Se poate să fi încurcat eu pînă şi sîmbetele? Ei, mă rog. Atunci hai să închinăm cîte-un pahar, că, văd, ai gătit casa mare...

Vasiluţa: Nu-i gata încă, măi **Păvălache**...

Sofica: Cum nu-i gata?

Vasiluţa: Mi-a mai rămas să pun hîrtii la fereşti, să nu între muştele...

Păvălache *(cu ştoful în mînă):* Ca să vezi, nici n-am luat sama că nu-s puse hîrtii la fereşti... Păcat! Aveam aşa un dor de-a petrece...

Tudosica: Atunci hai să chefuim, că, iaca, sîntem tineri, sănătoşi!! Slavă Domnului!

Vasiluţa: îţi fi fiind voi, dar nu mai sînt eu aşa de tînără, aşa că petrecerea asta o puteţi face şi undeva în altă parte.

Păvălache: Lele Vasiluţă... Şi n-ai să te superi dacă ne ridicăm aşa cu toţii şi ne ducem?

Vasiluţa: *N-am să mă supăr... O să-mi pară rău, nu-i vorbă, dar, de... (Ies toţi, afară de* ***Sofica****.*

Vasiluţa *îi petrece pînă în prag, apoi se întoarce înapoi.)*

Sofica *(şopteşte îngrozită):* Ce-ai făcut, năşică?

Vasiluţa: I-am dat afară.

Sofica: Atunci alungă-mă şi pe mine, că şi eu am venit de dragul lui **Păvălache**...

Vasiluţa:Tu ai venit poftită...

Sofica *(porneşte spre prag):* Atunci dar mă duc singură...

Vasiluţa: Parcă ai zis că vrei să te uiţi la **Păvălache**?

Sofica: Vroiam eu, dar ce folos...

Vasiluţa: împleteşte mai bine gîţa, că spînzură panglica...

Sofica: Crezi mata că se întoarce?

Vasiluţa: Dacă flăcăul ista era **Păvălach**e al lui badea **Nistor**, **Păvălache** acela cu care a prietenit feciorul meu, nu poate să nu se întoarcă...

Sofica *(nehotărîtă, prinde a despleti gîţa): Dacă nu s-a întoarce?*

Vasiluţa: Atunci înseamnă că-i alt băiat... Un băiat stricat, de care n-ai nevoie nici tu, nici eu, nici Arion al meu.

*Tot aşa pe neaşteptate răsare lîngă ele **Moş Ion**.*

Moş Ion: Bună ziua în casa asta...

Vasiluţa *(tresare):* Tată, cît mai ai de gînd să mă sperii? *(După o pauză.)* Vină de şezi cu noi la masă...

Moş Ion: Căsuţa asta a ta îi ca vinul... Cu cît se trece, cu atît îi mai la cale... *(*Se *aşază.* ***Vasiluţa*** *aduce o sticlă şi umple un pahar.)* Desară am s-o visez pe mamă-ta, Dumnezeu s-o ierte... De cîte ori cinstesc un pahar, o visez...

Sofica: Pe semne, te ocăra cînd veneai beat acasă, de atîta o şi visezi.

în prag apare ***Păvălache***.

Stă o vreme întristat, pe gînduri.

Păvălache: Lele Vasiluţă...

Vasiluţa: Treci şi te aşază, **Păvălache**...

Păvălache: Lele Vasiluţă... Spune mata aşa cinstit: m-ai aşteptat?

Vasiluţa: Te-am aşteptat.

Păvălache: Şi amu, după ce ne-ai alungat, m-ai aşteptat şi amu?

Vasiluţa: Te-am aşteptat şi amu.

Păvălache: Ei, şi apoi cum vine asta — pe de-o parte mă pofteşti, apoi mă alungi şi iar mă aştepţi...

Vasiluţa: Te-am poftit, că mi s-a făcut dor de tine... Şi apoi nu ştiu de ce, dar cînd te văd în casă, cînd te aud vorbind, mi se pare că undeva pe aici trebuie să fie şi Arion al meu... Te-am alungat, că mi-a fost scîrbă de compania ceea a ta. Te-am aşteptat, pentru că ştiam eu c-ai să vii...

Păvălache *(după o pauză):* Iartă-mă, lele Vasiluţă...

Vasiluţa: Hai, vino de şezi cu noi la masă... *(Umple paharele.)*

Păvălache: Să-ţi fie casa asta veşnic frumoasă şi să placă tuturor, cum îmi place ea mie... *(Cinstesc.)*

Vasiluţa: Şi cum de-ai scăpat aşa repede de domnişoarele celea?

Păvălache: Le-am trimis să se mai gătească puţin, că mie îmi plac gătite...

Vasiluţa: Măi **Păvălache**, mai răreşte şi tu chefurile celea, că nu te-or duce ele la bine... Nu uita că a trebui să trăieşti o viaţă aici în sat şi fetele de care îţi baţi amu joc au să aibă copii şi s-or juca cu copiii tăi...

Păvălache: De cîteva ori m-am trezit dimineaţa şi am zis — gata, leg cheful de gard, şi nici s-aud de aşa ceva, dacă nu pot... Banii m-au stricat. Cînd ai mai mulţi bani decît îţi trebuie, apoi prostiile întră singure în cap...

Vasiluţa: Atunci leapădă îmblăturile celea — vino de-ţi găseşte ceva de lucru în colhoz... Iaca, vino la noi la tutun, că, uite, eu muncesc cu braţele, şi chiar de cîştig un ban mai mult, nu-mi vin prostii în cap...

Păvălache: Cum să las, dacă îmi merge?... Ai văzut măcar un prost pe lumea asta care s-ar lepăda de cîştig taman atunci cînd cîştigă mai bine? N-am să mă lepăd pînă nu m-or prăda nişte tîlhari...

Vasiluţa: Dacă îi vorba numai de atîta, las' că suflu eu o vorbă la oamenii răi...

Păvălache: Nu, aşa nu merge... De amu dacă tîlharii îs tîlhari, apoi să pună singuri mîna pe mine... Ai văzut, lele Vasiluţă?

Vasiluţa: Ce să văd?

Păvălache: **Sofica** s-a uitat la mine! Şi ce ochi mai are copila asta, Doamne, Doamne!!

Sofica *(privind în podea):* Lasă, nu mai spune... Cum puteam să mă uit la tine, dacă mă uitam numai şi numai la paharul ista?...

Vasiluţa: Şi ce ochi îţi plac mai mult, **Păvălache** — negri ori căprii?

Păvălache *(cîntă):* Doi ochi negri, Două stele...

Vasiluţa: Păi, ai Soficăi îs căprii...

Păvălache: Cum căprii? Sofică, ia uite la badea... Abia-abia saltă din geană, că o să fie prea de-ajuns...

Sofica *se ridică şi fuge afară.*

Păvălache *porneşte hotărît în urma ei, apoi se opreşte în prag.*

Păvălache: Ce zici, lele Vasiluţă, să mă duc în urma ei? Să nu mă duc?

Vasiluţa: Dacă întrebi, mai bine nu te du... Să te duci atunci cînd ţi-a fi totuna ce-or spune alţii...

Păvălache: Gîndul îi frumos, dacă şi fetişcana asta îi dată dracului! *(Stă în cumpănă.)* Bun, iată că nu mă duc. Şi am să-ţi spun de ce nu mă duc.

Vasiluţa: De ce?

Păvălache: Am s-o las să mai crească. Simt eu undeva în fundul inimii că fetiţa asta o să tragă mare cumpănă din pricina mea, şi o las să crească, să fie mai voinică atunci cînd i-a fi greu.

Vasiluţa: Te-au stricat rău banii ceia, măi **Păvălache**!

Păvălache: M-au stricat cum nu se mai poate... Dar, ca să vezi, mi-a rămas oleacă de soveste... Aşa-i că mi-a mai rămas?...

Vasiluţa: Prea puţină...

Păvălache: Principalul e să rămînă măcar o picătură, încolo — sovestea asta, ea doar nu stă locului... Cînd creşte, cînd descreşte...

Vasiluţa: Amu sovestea ta îi în creştere?

Păvălache: Scade, fire-ar al naibii... *(Pauză.)* Moş Ioane, ia hai să cinstim cîte un pahar, că femeile iestea, orişicum ar întoarce-o, tot la mahnă te duc... Noroc! *(Cinstesc.)* Ei, mă duc dar şi eu, că fetele cheltuie o groază de bani cu parfumurile. Şi nu de alta, dar ş-or pierde serata degeaba... Ş-a fi păcat.

Vasiluţa: Vezi să nu fie pînă la urmă păcat de tine.

Păvălache: Nu, că eu nu-s prost... Mă mai duc azi să le scot din nevoie, da de mîne — gata! Cum mă scol, leg nebuniile de gard.

Vasiluţa: Drum bun... (*Stă multă vreme la fereastra deschisă, petrecîndu-l; apoi se întoarce la masă.)* Auzi, tată... Amarnic îi făcută şi femeia asta... Mai dăunăzi a venit **Sofica**, mi s-a plîns şi, ce mi-am zis: hai s-o ajut... Amu, cînd l-am văzut pe **Păvălache** pornit în urma ei, l-am oprit... De ce l-aş fi oprit?

Moş Ion: Ai zis ceva, Vasiluţă?

Vasiluţa: Ei, tată... Dacă aş fi eu tare din fire, ţi-aş spune ce-am zis', dar, de... Sînt şi eu o proastă căreia i-a venit a juca periniţa...

(C o r t i n a)

T A B L O U L III

Aceeaşi casă. Miez de noapte. O lună abia răsărită caută pieziş prin cele două ferestre. Odaia e pustie. Peste un timp se aud paşi furişîndu-se spre casă, o umbră de flăcău se opreşte în dreptul uşii.

Bate încet de tot. Se aude uşa bucătăriei. Bătaia se mai repetă o dată.

*Intră **Vasiluţa**, prinzîndu-şi o fustă la repezeală.*

Vasiluţa: Care-i acolo?

Nici un răspuns. Sună broasca uşii, după care uşa se crapă puţin. ***Păvălache*** *se strecoară înăuntru şi rămîne tăcut în prag.*

Vasiluţa: Tu eşti, **Păvălache**? *(Aprinde un chibrit, îl suie la lampă, dar* ***Păvălache*** *vine şi stinge chibritul.)*

Păvălache: Nu aprinde... că se vede din drum.

Vasiluţa *(surprinde privirea lui* ***Păvălache*** *ţintită spre umerii ei goi; găseşte o basma, şi-o aruncă pe umeri):* îi fi venit după ştof, că l-ai uitat la mine... *(îl scoate de sub masă şi îl pune alături.* ***Păvălache*** *îl joacă în palme.)*

Păvălache: Dă un pahar.

Vasiluţa: *(îi dă paharul, se uită cu cîtă sete îl goleşte):* De scîrbă ori de bucurie?

Păvălache: De necaz.

Vasiluţa: Ţi-i ciudă?

Păvălache: Mi-i ciudă.

Mai goleşte un pahar, apoi lasă ştoful jos.

Vine aproape de tot, îi strecoară parcă în glumă un braţ după ceafă şi o sărută.

Vasiluţa*, mirată cum era, rămîne ca un stîlp, nu face nici o mişcare. Surprins de una ca asta,* ***Păvălache*** *rămîne năuc.*

Vasiluţa: Ii fi băut azi prea mult, **Păvălache**?...

Păvălache: Îs treaz, lele Vasiluţă.

Vasiluţa: Ţi s-o fi urît de cele tinerele?

Păvălache: Nici nu mi s-a urît.

Vasiluţa: Ţi-o fi venit, pe semne, să faci satul ista să rîdă, că de vreo două săptămîni nu l-ai veselit cu nimica.„

Păvălache: Dacă am făcut eu satul ista să rîdă vreodată, apoi a rîs de mine. N-a fost nimic din cele ce spui. Aşa, nu ştiu cum, mi-a venit a sărutare...

Vasiluţa: Şi ţi-a trecut?

Păvălache: Mi-a trecut şi nu prea...

Vasiluţa: Ia-ţi ştoful cela şi du-te... Pînă ajungi în drum, îţi trece. Am să te rog numai un singur lucru...

Păvălache: Ce anume?

Vasiluţa: De azi înainte să nu te mai văd păşind pragul casei iesteia...

Păvălache: Nu te supăra, Vasiluţă...

Vasiluţa: Ia auzi, nici nu-mi mai zice „lele"... Eu am fecior de sama ta, **Păvălache**!!

Păvălache: Las' că-i mai mic el, Arion...

Vasiluţa: Ai venit cu socoteala asta făcută de acasă?

Păvălache: Nu, am socotit amu ia, pe loc...

Vasiluţa: Măi **Păvălache**, măi. îţi vin multe nebunii în cap, dar slavă Celui de sus, cum vin, aşa se şi duc. Ia-ţi ştoful şi du-te spre casă. Pînă ajungi, îţi trece şi asta.

Păvălache: Mai stau oleacă şi pe urmă mă duc.

Vasiluţa(d *upă o pauză):* Să aprind lampa? Ori stăm aşa prin întuneric şi ne chiorîm unul la altul?

Păvălache: N-o aprinde. în bătaia lunii căsuţa asta îi frumoasă ca o poveste despre o Zînă şi-un Făt-Frumos.

Vasiluţa *(după o pauză):* Şi amu vine, iaca, Fătul cela Frumos să-şi bată joc de Zînă...

Păvălache: Pe semne, par caraghios, dar am aşteptat de mult ziua aceea cînd oi fi şi eu caraghios... Abia am ieşit azi din casa asta şi iar mi s-a făcut dor de dînsa... Mi s-a făcut dor de casă, mi s-a făcut dor de tine, de cuvintele tale şi îmblam prin sat, căutînd un om ca să-mi spună că-s beţiv, să-mi spună că-s un om decăzut, că mă duc la fund. Dar, afară de tine, n-a vrut nimeni să-mi spună cuvintele iestea. Şi, uite, am venit.

Vasiluţa: De data asta însă ai venit cu gînd rău.

Păvălache: Am venit să mai văd o dată casa asta, am venit s-o prad, s-o iau cu mine...

Vasiluţa: Şi ai venit aşa, în treacăt, ai venit cu mînile goale, de parcă casa asta o rămas neprădată numai pentru că nu s-a găsit nimeni?!

Păvălache: Hai s-o prădăm în doi, Vasiluţă... Să luăm totul, pînă la un capăt de aţă, să ne facem parte dreaptă...

Vasiluţa: Eu îs fricoasă, măi **Păvălache**... Ne-or lua pe urmă, ne-or prinde, tu îi fugi, că eşti bărbat şi eşti mai tînăr, iar eu am să rămîn să ţin piept...

Păvălache: Eu să fug? Vasiluţă, vino mai aproape şi te uită lung în ochii mei...

Peste un timp ***Vasiluţa*** *se apropie, îl priveşte.*

Păvălache *o prinde iar s-o sărute, dar de data asta* ***Vasiluţa*** *se rupe din mînile lui şi-l loveşte în obraz. După care vine istovită şi se ghemuieşte într-un colţ.*

Vasiluţa: **Păvălache**, să nu te împingă păcatul... Că dau cu cuţitul...

Păvălache: Dacă nu-s sperios... *(După o pauză.)* Vasiluţă, poate altul vine în casa asta? Poate v-aţi şi înţeles de amu? Dacă-i aşa, apoi să-mi spui...

Vasiluţa: Şi dacă îţi spun, ai să-ţi iei ştoful şi ai să te duci?

Păvălache: Nu. Dar vreau să ştiu...

Vasiluţa *(după o pauză):* **Păvălache**, ia vino încoace...

Păvălache *(face cîţiva paşi şi se opreşte): Ai cuţit la tine?*

Vasiluţa: Nu fi aşa fricos... Aprinde lampa... Şezi colo pe scaun... Cîţi ani ai?

Păvălache: Treizeci şi ceva...

Vasiluţa: De ce spui minciuni?

Păvălache: Ei, poate treizeci fără ceva, parcă poţi socoti anii întocmai...

Vasiluţa: Eu îs cu mult mai mare, **Păvălache**. (P*auz*ă.) Să fi venit tu măcar cu vreo trei ani în urmă, ş ai fi fost casa asta a ta... Ţi-aş fi dat-o să faci dintr-însa ce-ai fi vrut! Amu-i tîrziu, **Păvălache**... Amu casa asta are stăpîni, şi ai să te temi şi tu de stăpînii ei.

Păvălache: Vreau să-i ştiu...

Vasiluţa *(după o pauză):* Poate că n-ar trebui să-ţi spun, dar ai deschis uşa pe furiş, ai întrat ca hoţul, iar eu am rămas să păzesc casa asta...

Păvălache: A cui îi ea, dacă zici că nu-i a ta?

Vasiluţa: A trecut ea prin multe mîni... Unii n-au putut-o lua, alţii n-au vrut-o, dar, orişicum, a fost a lor... A ridicat căsuţa asta Andrei al meu, Dumnezeu să-l ierte... De abia a dovedit să-i ridice pereţii, de abia a acoperit-o şi a început războiul... S-a dus, m-a lăsat cu un copil în braţe şi cu o casă abia începută... Mă sculam pe la miezul nopţii, veneam încoace şi boceam prin întuneric... Aici era prăpăd pe-atunci — uşa abia înţinată, terestrele astupate cu snopi de hlandani şi odaia goală, pustie. Tot stînd aşa şi bocindu-mă, ce-mi vine în cap — ia hai s-o gătesc... S-a sfîrşi războiul, odată şi odată oi începe oamenii iar a trăi... Patru ani mi-am aşteptat bărbatul şi patru ani am gătit-o după placul meu, după placul lui. Dar s-a mîntuit războiul şi, în loc de stăpîn, a venit în casa asta o hîrtiuţă cenuşie. Am rămas văduane — şi eu, şi casa... Nu-mi era atît de mine, cît îmi era jale de dînsa. Atît de greu ce s-a înfiripat ea, cu atîta greu şi-a dobîndit podoabele, atîta vreme l-a aşteptat. Au trecut mulţi ani pînă ne-am deprins noi a văduvi... Pe urmă nici nu ştiu cum, nici cînd m-am pomenit că aştept alt bărbat. Şi numai căsuţa asta, gătită pentru Andrei, vroia să rămînă veşnic vădană... Atunci m-am supărat eu pe dînsa, într-o zi am dezbrăcat-o goală-goluţă şi am prins a rade pereţii cu sapa şi a o face din nou. M-am chinuit mult, căci nu-l ştiam pe bărbatul ista de al doilea... Nu ştiam nici cum îl cheamă, nici cum arată, nici ce-i place lui şi ce nu-i place... dar, pînă la urmă, am făcut-o, am gătit-o, că, de-ar fi venit, ar fi trăit o viaţă în casa asta şi nu i s-ar fi urît de dînsa...

Păvălache: N-a venit?

Vasiluţa: N-a venit. Nici dragoste între noi n-a fost, dar m-a lăsat şi aista vădană... Pe urmă am primit scrisoare de la Arion că mai are o iarnă şi vine acasă. Am stat eu de am socotit bine în capul meu şi m-am hotărît să i-o las lui... Am gătit-o frumos, amu stau ca un paznic şi o păzesc să fie curată, să fie frumoasă, să fie cu obrazul curat...

Păvălache: Iartă-mă, Vasiluţă... *(Ia ştoful, vine încet spre prag.)*

Vasiluţa: Spune-mi, **Păvălache**... N-ai să mai vii pe furiş?

Păvălache: Nu ştiu... Nu cred... Noapte bună...

Vasiluţa: Mergi sănătos... *(Stinge lumina, rămîne ascultînd în mijlocul casei, dar nu se aud nici paşii lui* ***Păvălache****, nici portiţa. Peste un timp şopteşte încet.)* **Păvălache**, **Păvălache**... *(Vine în ungher, se lasă în genunchi.)* Iartă-mă, Doamne, că, dacă se întoarce, nu mai am cu ce mă apăra... *(întoarce capul spre uşă şi rămîne împietrită, căci în prag stă acelaşi* ***Păvălache****.)*

Păvălache *(şopteşte încet şi hotărît):* Ridică-te din ungherul cela, Vasiluţă, că nu cred nici o boabă din cîte mi le-ai spus. Am văzut o casă împodobită, am văzut doi umeri de fată în casa asta — a lor îi casa. A lor şi mai mult a nimănui!

Vasiluţa *(se ridică şi vine din umbro, ungherului):* Măi Păvălaş... N-am să te rog să nu afle nici pămîntul, că pînă la urmă toate se află... N-am să te rog să nu mă lepezi, că pînă la urmă toţi se despărţesc... Un lucru totuşi te-aş ruga...

Păvălache: Ce anume?

Vasiluţa: Te-aş ruga să nu rîzi de mine. Nici amu, şi niciodată.

Păvălache: Dacă am să rîd, am să rid de mine, Vasiluţă!

Vasiluţa: Ei, vino dar la lelea... Vino, că prea tîr- ziu, prea încet de tot mi-ai venit...

(C o r t i n a)

ACTUL DOI

TABLOUL IV

Aceeaşi casă. E noapte tîrzie.

Două şaluri mari, trase peste geamuri, (in să ascundă o ***Petre****cere de toată frumuseţea. La masa încărcată cu sticle şi blide* ***Vasiluţa*** *îngînă un cîntec.* ***Păvălache****, în cămaşă albă, cu pieptarul brodat, stă cu barba în palmă, furat de gînduri.*

Fancic *umblă în jurul mesei cu ochii prin blide şi ciupeşte de unde-i place.* ***Eleonora*** *sughiţă*

pe sofcă, ştergîndu-şi ochii plînşi. ***Moş Ion****, pe vine, într-un colţ, pipăie podeaua.*

Moş Ion: S-au jupit, iaca, şi podelele... Păcat de căsuţă. Unde s-a văzut atîta joc şi **Petre**cere, bre-bre-bre!

Eleonora*(tristă, sughiţînd):* Păcat că n-aţi fost la nunta mea... Era o zi frumoasă de primăvară... înfloriseră salcîmii, înflorise liliacul, înfloriseră toate florile de pe pămînt... Cîntau patru viori şi se adunase lume de pe lume... El era frumos ca bradul, îmbrăcat în haine negre, iar eu aveam rochie albă, cumpărată de la Moscova, şi toată lumea se mira: văzuta-ţi voi aşa mîndreţe? Uitaţi-vă, că-i amarnic de frumoasă... Viorile cîntau şi erau atîtea flori... Păcat că n-aţi fost şi voi ...Aşa nuntă mai rar...

Păvălache *(scuturîndu-şi cele gînduri grele):* Elei, fraţilor, mi-a venit să joc! Şi-i grozav **Păvălache** acelai cînd îi vine să joace! Măi **Fancic**, lasă naibii blidele — îi lua în buzunar şi-i mînca acasă...

Fancic *(cu gura plină):* Ce să-ţi cînt?

Păvălache: Să-mi cînţi ceva cu foc în două. Dar să-mi cînţi cum nu s-a mai cîntat în casa asta, şi dacă nu-şi pierde **Vasiluţa** călcîiele, să ştii că-ţi stric strumentul!

Vasiluţa: *Să-mi cînţi, cobzarule pribeag, Să-mi cînţi ce ştii mai bine...*

Păvălache: *Căci vin ţi-oi da şi bani ţi-oi da, Şi haina de pe mine...*

Fancic: Hainele puteţi să nu mi le daţi... Ne oprim la bani şi vin.

Eleonora (sare de pe sofcă, căutînd cu disperare ieşirea): Scuzaţi-mă, vă rog... Rog să mă scuzaţi... (Iese.)

Păvălache *(ia o batistuţă, vine de-o aşterne jos):* Vasiluţă, tu să-mi joci pe dunga asta, că pe dunga cealaltă joc eu.

Vasiluţa *iese de la masă.*

Fancic *desface armonica şi porneşte periniţa.*

De abia s-a aprins jocul, cînd deodată o lovitură puternică sparge geamul, aruneînd în casă crucea ferestrei cu cioburi cu tot. Un vînt rece de toamnă flutură şalul. Apoi se aude un ţipăt disperat de femeie: „Spurcăciune! Cur vă ce eşti!"

Moş Ion: **Păvălache**, oare cine strigă?

O mînă furioasă rupe şalul şi în cadrul ferestrei apare ***Gafiţa****.*

Gafiţa: Eu am strigat! Am strigat şi am să strig pînă s-a aduna tot satul să ucidem cu pietre muierea asta!

Eleonora *(intră palidă, trasă la faţă): Scuzaţi, vă rog... Rog să mă scuzaţi... (Se ghemuieşte pe sofcă şi aţipeşte îndată.)*

Gafiţa: Las' că vă scuzesc eu, secături cu poala-n brîu! **Păvălache**, să-mi ieşi amu-ia şi să-mi fugi îndată acasă! *(Văzînd că **Păvălache** nu se grăbeşte, încearcă să intre în casă peste pervaz, dar **Păvălache** o opreşte.)*

Păvălache: Stai, mamă... Nu te căţăra peste pervaz, că nu-ţi şede bine.

Gafiţa: Măi **Păvălache**! Am să te tai bucăţele mărunţele-mărunţele-mărunţele...

Păvălache: Stai, mamă! Ai stricat o fereastră, ţi- ai răcorit inima... Amu ce mai vrei?

Gafiţa: Am să dau foc la casă şi am să-i arunc cenuşa pe vînt!

Fancic: Dacă ai pîrjoli matale toate casele unde **Petre**ce **Păvălache**, ce-ar mai rămîne din satul ista?

Gafiţa: Unde s-a văzut, oameni buni — satul îi plin de fete, da el **Petre**ce la muierea asta, care mamă să-i fie, şi nu ibovnică! **Vasiluţa**, mulţi au vrut să-ţi smulgă gîţele, dacă tucma amu ţi-ai găsit naşul... Şi apoi las' că n-o să-ţi mai ardă a **Petre**cere cu flăcăii...

Păvălache *(mînios):* la stai, mamă, ş-ascultă ce-am să-ţi spun... Poţi să strici fereşti, poţi să aprinzi casa şi să-i dai cenuşa pe vînt, dar s-o laşi pe **Vasiluţa** în pace... S-o laşi în pace, auzi!!

(**Gafiţa**: Doamne sfinte, tu strigi la mamă-ta, care te-a purtat în braţe? De dragul muierii iestea să strigi la mine? Ia să mă duc după tat-tu, să vorbească el cu tine. *(Pleacă.)*

Fancic *(mirosind văzduhul):* îmi pare mie, bre **Păvălache**, că trebuie s-o luăm la picior... Ştii tu prea bine că eu de bătaie nu mă tem, că stau împotriva la zece, dar mi-i în grijă să nu-mi strice armonica... Iar fără armonică, după cum bine-ai zis, viaţa nu mai are nici un haz...

Păvălache: *Ia dă-o încoace... (Rupe armonica şi o aruncă jos.)*

Fancic *(calm):* Te-ai lepădat de toate?

Păvălache: Lepădat.

Fancic: M-aş lepăda şi eu, dacă mă trage, fire-ar al naibii să fie. *(Adună armonica de pe jos.)* Am să încerc mîne s-o fac la loc, şi dacă nu reuşesc, mă lepăd şi eu...

Moş Ion *culege sticla de pe jos.*

Păvălache *se lasă într-un genunchi şi-l ajută. Intră badea* ***Nistor*** *cu nişte rame de stup subsuoară.*

Nistor : Bună sara.

Păvălache: Bună, tată...

Nistor: Iaca, nici n-am dovedit să ajung acasă. Cum veneam de la prisacă, m-au oprit oamenii în drum şi m au trimis încoace. *(Scoate din buzunar o basma mare, o aşterne pe scaun, apoi pune ramele pe dînsa. Vine de măsoară cu şchioapa fereastra stricată.)*

Moş Ion: Poate ai vreo foaie de steclă acasă?

Nistor: Am, moş Ioane. Că fumeii mele nu-i trece piuă nu strică ceva... Şi de-amu tot ce se strică, atunci cînd cumpăr, cumpăr cu *zapas.*

Moş Ion: Am să merg dar cu 'neata după steclă... Sa fac fereastra la loc...

Nistor: Bine, moş Ioane... Să schimb cîteva cuvinte cu flăcăul ista şi pe urmă ne ducem... Măi **Păvălache**...

Păvălache: Ascult, tată...

Nistor: Măi băiete... Nu zic că mi-i ruşine de sat, de amu m-am deprins să mă batjocorească oamenii... Dar mi-i ruşine de albine, măi Păvălaş... Mă duc dimineaţa la prisacă, şi îmi pare că şi albinele ştiu de **Petre**cerile tale... Ei, amu ce ţi-a venit să-ţi baţi joc de femeia asta?

Păvălache: Păi, **Petre**c. Îs tînăr şi **Petre**c.

Nistor: Aşa-i, vrasăzică, **Petre**ci... D-apoi n-ai găsit tu unde să **Petre**ci în satul ista?

Păvălache: **Petre**c acolo unde-mi place.

Nistor: Aşa-i, vrasăzică, unde-ţi place... Şi amu ce ai de gînd să faci?

Păvălache: Ce să fac?... A trebui mai întîi să spînzur în nişte cuie şalul cela, că bate vîntuî în casă.

Nistor: Asta-i bine... fereastra trebuie astupată, pînă nu s-a răcit casa, că pe urmă a fi greu s-o încălzeşti. După care ce faci?

Păvălache: Ce să fac? Pe urmă ne culcăm cu **Vasiluţa**... *(Biata Vasiluţă a înlemnit cu mîna pornită spre frunte. S-a ridicat **Nistor** şi vine încet spre dînsul.)*

Nistor *(năucit):* Cum adica... ne culcăm?...

Păvălache: Apoi, ne culcăm pentru că e vreme tîrzie ...Iar mîne ne sculăm mai diminecioară şi prindem a gospodări...

Nistor: Măi băiete... Te-ai gîndit tu bine la cuvintele iestea pe care mi le spui?

Păvălache: Gîndit.

Nistor: Te-ai gîndit tu că prea te-ai deprins cu **Petre**cerile, da casa asta a fost una din cele mai mîndre din tot satul, şi dacă rămîi, a trebui să-i porţi cinstea?...

Păvălache: Gîndit.

Nistor: Te-ai gîndit că neam din neamul nostru nu face cuiburi de lepădat, şi acolo unde-l opreşte inima, acolo rămîne?

Păvălache: Gîndit.

Nistor: Apoi, de... Rămîi, dacă îţi cere inima... Dar să nu te împingă păcatul s-o lepezi şi să te duci iar cu **Petre**cerile... O să te ierte satul, dar eu n-am să te iert... O să te ierte chiar şi **Vasiluţa**, dar eu n-am să te iert. Am să te văd batjocorit şi n-am să deschid gura să spun că-mi eşti fecior. Ei, ce zici? Rămîi?

Păvălache: Rămîn.

Nistor: Mă rog... Te mai las să te gîndeşti pînă în zori... Şi dacă răsăritul soarelui te va găsi aici, aici să rămîi... (*Iese împreună cu **Moş Ion**. **Păvălache** bate şalul în cuie, mătură pe jos. Deodată se trezeşte **Eleonora**.)*

Eleonora: Săracul sistem nervos — un pic de somn şi iară îşi vine în fire... **Păvălache**, toarnă-mi un pahar de vin... *(**Păvălache** îi toarnă.)* Dar ţie ce nu-ţi torni, dar

Vasiluţei? Ce naiba — dacă petrecem, apoi să petrecem...

Fancic: Şi eu aş zice aşa. O viaţă are omul ş-o floare în pălărie!

Pavălache: Vezi, **Eleonora**... în timp ce sistemul tău nervos îşi venea în fire, s-au întîmplat multe lucruri în casa asta...

Eleonora: De-o pildă?

Păvălache: De-o pildă, **Păvălache** din flăcău s-a făcut om însurat.

Eleonora: E drept, **Fancic**?

Fancic *(trist):* S-a însurat, prostul...

Eleonora *(după o pauză):* O să faceţi şi nuntă?

Păvălache: Nunta noastră, aşa cum a fost, dar a fost...

Eleonora *(pe gînduri):* Să nu o pui alături de nunta mea, căci o asemenea nuntă nici s-a pomenit! Cîntau patru viori şi înflorise totul în jur... Spune, **Păvălache**, n-a fost frumoasă nunta mea? *(Pauză.)* De ce taci, de ce nu spui că ai fost şi tu la nunta mea?

Păvălache: Fost.

Eleonora: Şi nu era frumoasă?

Păvălache: De, o nuntă ca toate nunţile...

Eleonora *(cu lacrimi în ochi):* Nu-i adevărat, **Păvălache**. Nunta mea a fost foarte frumoasă!...

Fancic: Las', **Eleonora**, nu te mîhni... A trece o vreme, am să mă însor şi eu, apoi, cine ştie — oi trăi cu prostuţa ceea ori m-oi despărţi şi eu. Aşa-i pe lume: îi greu pînă te însori, da de despărţit te despărţeşti îndată... *(Pleacă amîndoi.)*

Păvălache *(se aşază pe scaun, stă o vreme pe gînduri):* Vasiluţă, du-te şi încuie bine uşa... Pe urmă vino, ne-om aşeza aici alături şi ne-om gîndi cum să facem ca să fie bine...

Vasiluţa: Ce rost să încui uşa atunci cînd ţi s-a spart fereastra?

Păvălache: Femeia trebuie să facă aşa cum zice bărbatul.

Vasiluţa: Care e femeia ceea şi unde e bărbatul ei?

Păvălache: Vasiluţă, ai fost tu sara asta în casă, ai auzit ce s-a vorbit?

Vasiluţa: Fost. Auzit.

Păvălache: Ei, şi atunci?

Vasiluţa *(după o pauză):* Păvălaş... Cu o lună în urmă ai venit tu într-o sară şi ai deschis uşa pe furiş... Ţi am zis să ieşi şi n-ai vrut să mă asculţi... Şi vezi că ai făcut rău. Şi amu aş zice să te duci, că va fi şi mai rău... A veni feciorul meu din armată şi cine a vorbi cu dînsul, să-i spună toate cum au fost, că eu una n-am să-i pot spune.

Păvălache: îi spun eu.

Vasiluţa: Au să îmbie fete tinere cu dragoste în urma ta, şi cine o să le spună să-şi ieie nădejdea, că eu una n-am să le pot spune.

Păvălache: Le spun eu.

Vasiluţa: Şi chiar ai hotărît să rămîi?

Păvălache: Rămîn.

Vasiluţa: Atunci poate ar fi trebuit să mă întrebi şi pe mine dacă vreau eu ca să rămîi... Nu de alta, da aşa-i obiceiul...

Păvălache *(se ridică):* Iartă-mă, Vasiluţă... S-a în- tîmplat aşa că n-am putut să te întreb, a trebuit să hotărăsc singur... Amu, uite... Te rog şi te poftesc să-mi fii nevastă...

Vasiluţa *stă o vreme pe gînduri, apoi vine şi ridică încetişor capacul sofcei, scoate un şervet brodat şi i-l pune pe umeri.*

Păvălache *(mirat):* Ce-i cu şervetul ista?

Vasiluţa: Aşa-i obiceiul... Cînd o nevastă îi întrebată şi trebuie să deie răspuns... Eu îl aveam gătit de mult, dar am crezut că n-o să-mi mai trebuiască...

Păvălache *(chibzuieşte o clipă, se caută prin buzunare, dar nu găseşte nimic. Atunci descheie cămaşa la gît, rupe pieptarul şi i-l întinde Vasiluţei): Drept să-ţi spun, nu mă pornisem încoace ca să mă însor şi de asta n-am luat nimica... Pe urmă oi cumpăra ceva mai bun...*

Vasiluţa *(strîngînd grijuliu bucata de cămaşă):* Să nu-mi cumperi nimic, **Păvălache**... Mi-i prea de ajuns... Am s-o port cu mine şi am s-o păzesc cum păzeşte copacul floarea cînd floarea i s-a scuturat şi au rămas numai cîteva petale...

(Cortina) TABLOUL V

Aceeaşi casă, dar care arată mult mai altfel. Un pat cu capetele nichelate. La mijlocul covorului din stingă, un portret al lui ***Păvălache*** *făcut dintr-o fotografie. Lîngă fereastră, pe o măsuţă, un aparat de radio. Odaia e pustie. Ferestrele-s larg deschise, vîntul a scos perdelele afară le freamătă domol. Din sat se aud automobile, căruţe, de undeva de departe abia mai răzbate huruitul unui tractor. Zi de lucru. Se aude la portiţă glasul* ***Soficăi****.*

Sofica: Năşică... Ţi se colbăiesc perdelele...

Nu-i răspunde nimeni.

Scîrţîie portiţa, apoi ***Sofica*** *vine, strînge grijuliu perdelele şi le trece înăuntrul odăii.*

Dă să plece, dar trage cu coada ochiului în odaie; se mai luptă o vreme — să plece, să nu plece?...

Rămîne în cadrul ferestrei şi tot stă înmărmurită, pînă o trezeşte glasul ***Vecinei binevoitoare****.*

Vecina binevoitoare: Sofică, ce faci acolo?

Sofica *(surprinsă):* Am dat perdelele înăuntru, că Ir-a scos vîntul afară şi le colbăia... *(Scîrţîie portiţa şi vecina vine la fereastră.)*

Vecina binevoitoare: Ia te uită ce mai frumuseţă de pat şi-au cumpărat... Mă miram eu că ce iese **Vasiluţa** aşa tîrziu de la lucru...

Peste un timp se mai aud ***două vecine*** *din drum.*

Vecinele: Cumătră-hăi, ce faci acolo?

Vecina binevoitoare: Am dat perdelele înăuntru, că le-a scos vîntul afară şi le rupea bucăţi...

Vecinele vin şi ele la fereastră.

Vecina binevoitoare: Ia uitaţi-vă cum îşi ţine **Vasiluţa** casa...

Vecina obiectivă: De parcă ar fi una tinerică, după nuntă...

Vecina răuvoitoare: Lasă, cumătră, că ai găti o şi mata...

Vecina obiectivă: Pe legea mea că n-aş găti-o

I-aş spune: „**Păvălache**, ce să mă prefac. Aşa-s cum mă vezi... Vrei — trăieşte cu mine, nu vrei cum vrei..."

Vecina binevoitoare: Peste tot numa hîrtie, plicuri şi cerneală...

Vecina obiectivă: Îi trimit lui Arion în fiecare zi cîte o scrisoare, dacă de cum s-au luat, n-a mai trimis Arion hîrtie acasă...

Vecina binevoitoare: A slăbit biata Vasiluţă şi tucma s-a schimbat la faţă.

Vecina răuvoitoare: Lasă, cumătră, că te-ai schimba şi mata.

Vecina obiectivă: Pe crucea mea că nu m-aş schimba. Aş zice: „Măi **Păvălache**! Dacă nu te vrea băiatul meu, atunci ne despărţim..." Zău i-aş zice...

Vecina răuvoitoare: I-ai zice pe dracu...

Vecina binevoitoare: l-a pus şi garafa cu vin pe masă — cînd i s-a face a cinsti un pahar, să nu se ducă în altă parte...

Vecina obiectivă: Şi ce folos că are vin pe masă! Parcă mai dăunăzi nu s-a dus la bufet şi s-a îmbătat, că abia de l-a cărat **Vasiluţa** acasă?

Vecina răuvoitoare: Las' că l-ai fi cărat şi mata.

Vecina obiectivă: Pe crucea mea că nu l-aş fi cărat... I-aş fi spus: „Măi **Păvălache**, dacă poţi merge cu picioruşele tale, apoi, hai, dacă nu, culcă-te aici sub gard, şi cînd te-i dezbăta, să-mi vii acasă..."

Vecina binevoitoare: Dar unde i-s straiele, că nu le văd?

Vecina obiectivă: Unde să se vadă! A fost şi mai alaltăieri **Păvălache** acasă după straie, dacă **Gafiţa** nu i le-a dat. A zis: „Hei, pînă la nuntă ai să tot dormi pe la vădane, ce să porţi straiele cele bune cu tine?" Că îmbla a doua zi **Vasiluţa** cu ochii plînşi...

Vecina binevoitoare: Las' c-ai fi plîns şi mata.

Vecina obiectivă: Pe crucea mea că n-aş fi plîns! I-aş fi spus: „Măi, îţi dau straiele părinţii — bine, nu, du-te încolo unde ţi-s straiele".

Vecina binevoitoare: I-a cumpărat şi aparat de radio...

Vecina obiectivă: Pe semne, sara i se face urît şi l-a cumpărat să aibă cu ce se lua...

Vecina răuvoitoare: Las' că i-ai fi cumpărat şi mata...

Vecina obiectivă: Pe naiba i-aş fi cumpărat... I-aş fi zis: „Măi **Păvălache**, aşa-s cum mă vezi... Ţi-i drag de mine, poftim, nu ţi-i drag, ia-o aşa încetişor la vale şi tot pe drum, pe drum, pe drum..."

Vecina binevoitoare: I-a bătut portretul în ţinte...

Vecina obiectivă: I l-a bătut, ca să nu fugă, dar cît pot ţine cuiele celea?! Dacă într-o bună dimineaţă nu s-a pomeni **Vasiluţa** iar vădană, să ziceţi că-s o mincinoasă cum n-a mai fost. Are să bocească **Vasiluţa** şi are să se zbată ca un chişcar în tigaie...

Vecina răuvoitoare: Las' că te-ai fi zbătut şi mata...

Vecina obiectivă: Pe dracu m-aş fi zbătut. Aş zice: „Măi, da a trăit omul cu mine, m-o mîngîiat... *(Trage cu coada ochiului spre Soficuţa şi şopteşte ceva, la care vecinele zîmbesc visător, iar ea continuă în gura mare.)* Iţi mulţumesc dar, şi să ne auzim de bine..."

Vecina binevoitoare: Au pus o măsuţă în capul patului...

Vecina obiectivă: Să-ţi spun eu matale pentru ce se pune măsuţa acolo...

*Deodată se deschide uşa bucătăriei şi în casă apare **Vasiluţa**, obosită, colbăită; pe semne, s-a întors de la cîmp. Rămîne mirată*

Vasiluţa: Nici n-am visat să am atîţia musafiri...

Vecina binevoitoare: A scos vîntul perdelele iestea afară şi le colbăia...

Vecina obiectivă: Le fîlfîia şi le rupea bucăţi!!

Vecina răuvoitoare: Taman treceam pe aici şi ne-am zis: hai să le dăm în casă... Mai aveţi la tutun?

Vasiluţa: O mai rămas oleacă...

Vecina binevoitoare: Hai, cumătrelor, că ne aşteaptă treburile.

Vasiluţa: Mergeţi sănătoase... Vă mulţumesc că v-aţi trudit... Am uitat să închid ferestrele...

Vecinele pleacă. Rămîne numai Sofica.

Sofica: Năşică, femeile iestea te-au vorbit de rău şi nu ştiu ce să fac: să-ţi spun, să nu-ţi spun?...

Vasiluţa: Mai bine nu-mi spune. *(Pauză.)* De mult n-ai mai fost pe la mine, Sofică.

Sofica: Am avut mult de învăţat, năşică...

Vasiluţa: Te vedeam des că treci pe lîngă noi, dacă n-ai întrat...

Sofica *(după o pauză):* îmi era ruşine, năşică...

Vasiluţa: îţi era ruşine?!

Sofica: Parcă mata n-ai auzit ce-am făcut eu săptămîna trecută?

Vasiluţa: Ce-ai făcut?

Sofica: M-a întîlnit **Păvălache** lîngă pod cînd veneam de la şcoală...

Vasiluţa: Ei, şi dacă te-a întîlnit?

Sofica: M-a oprit şi... şi iar a prins a şugui cu mine.

Vasiluţa: Şi dacă a şuguit?

Sofica: Că a şuguit nu-i nimic, dar vorba e că ce-am făcut eu?

Vasiluţa: Ce-ai făcut?

Sofica: Stăteam ca o proastă şi roşeam. Treceau oamenii pe drum, se uitau la noi, da eu tăceam ca mutul şi-i tot dădeam cu roşaţa...

Vasiluţa: Ce trebuia să faci?

Sofica *(mirată):* Trebuia să-i spun că-i însurat şi nu-i deloc frumos cînd un om însurat...

Vasiluţa: Cînd ai să creşti tu odată, Sofică, să te văd de amu mare?

Sofica: îi vina mea că nu cresc?! *(După o pauză.)* Năşică, îi bine să fii măritată?

Vasiluţa: Bine.

Sofica: Nu te obijduieşte?

Vasiluţa: Nu.

Sofica *(după o pauză):* Cu ce-l hrăneşti mata cînd se întoarce sara acasă?

Vasiluţa: Cu ce se întîmplă... Că el n-alege...

Sofica *(după altă pauză):* Da cînd cinsteşte un

pahar de vin... Nu zice că se duce iar la fete?

Vasiluţa: Nu zice.

Sofica f *după altă pauză):* Nici nu ştiu cum să-ţi mulţumesc, năsică...

Vasiluţa: Pentru ce să-mi mulţumeşti?

Sofica: Amu m-am liniştit şi eu... Atîta vreme cît a îmbiat prin petreceri, nu-mi puteam afla locul... *(După o pauză.)* Năşică, cum ai gătit mata casa asta?

Vasiluţa: Am gătit-o eu... Ştie numai Dumnezeu... Am adunat miţe de lînă de pe fiecare spin, pînă am ţesut covoarele iestea... Mi s-au rănit mînile, că nu puteam ţine o lingură în mînă, pînă am uns-o. Am adunat scîndură la scîndură, ţintă la ţintă... Ţie o să-ţi fie mai uşor cînd a fi să-ţi faci casă...

Sofica: Năşică... Eu aş vrea s-o fac tot aşa de greu...

Vasiluţa: S-o faci aşa cum o fac oamenii, că amu se fac casele uşor.

Sofica: Cele ce se fac uşor nu ţin mult, iar eu aş vrea ca să ţină casa mea mult, mult, mult de tot... Şi, ca din păcate, cu şcoala asta, iaca — nu mă pricep la nimica - nici nu ştiu a alege covor, nici nu ştiu a unge, nici a da cu var...

Vasiluţa: Am să vin eu să-ţi aleg covor, am să vin s-o ung...

Sofica: Nici măcar nu ştiu a broda...

Vasiluţa: Atîta grijă! Să-ţi iei într-o zi aţă şi să vii la mine...

Sofica: Am să vin... Numai dacă ai să-i spui lui Pălvalache...

Vasiluţa: Ce să-i spun?

Sofica: Să nu şuguiască cu mine.

Vasiluţa *(zîmbeşte): Bine, Sofică... (**Sofica** pleacă. Apoi se întoarce de la portiţă înapoi.)*

Sofica: Năşică, să nu mai uiţi ferestrele deschise!

Vasiluţa: *Bine, Sofică... N-am să le uit. (**Sofica** pleacă. **Vasiluţa** rămîne pe gînduri. In prag apare **Petre**.)*

Petre: Auzi, Vasiluţă... Şi adică ce nu te-ai repezi pînă la cîrmuire să mi te scoată acolo frumuşel pe patret?

Vasiluţa: Dar nu le-am dus ieri o fotografie?!

Petre: Hei, şezi binişor! Aceea îi prea mititică şi apoi cîţi ani să fi avut tu cînd te-au scos? Şaisprezece, şaptesprezece?

Vasiluţa: Las' să fie pe scîndură ceea măcar una tinerică, fără griji, fără necazuri. Că voi mai întîi coaceţi omul la soare, îl tot goniţi la deal şi la vale, iar cînd ajunge a nu se mai cunoaşte pe sine, îl puneţi la tabla de onoare.

Petre: Nu te mai văicăra atîta, că eşti încă tînără, şi frumoasă încă mai eşti. Alta în locul tău ar îmbla cu lotograful în urma ei...

Vasiluţa: Tînără — se mai poate, frumuşică — se mai poate şi asta, dar îs cu păcat, **Petre**, şi mă tem sa mă scot pe patret, să nu mi se vadă păcatul... De-amu, pînă nu mi s-a întoarce băietul... Ce crezi, **Petre**, va fi el pace pe lumea asta?

Petre: Va fi.

Vasiluţa: Şi băietul mi s-a întoarce?

Petre: Numa-că ţi s-a întoarce.

Vasiluţa: Şi casa asta a mea va mai fi ea plină de lume?

Petre: De ce să nu fie?

Vasiluţa: O, de l-aş vedea odată întors, aşezat în rînd cu lumea, şi atunci puteţi să-mi puneţi luminare...

(C o r t i n a)

TABLOUL VI

Aceeaşi casă. Afară-i iarnă, ger, frig, scîrţîie zăpada sub paşii trecătorilor. O sară tăcută, tristă, nesfîrşită.

***Vasiluţa**, într-un ungher, stă furată de gînduri.*

***Moş Ion** şade jos lîngă vatră cu cănuţa pe genunchi. Toate **trei vecinele** stau pe sofcă foarte îngrijorate.*

***Sofica**, lipită de geam, caută întruna afară.*

Vecina obiectivă: Ai fost o proastă, Vasiluţă. Poţi să te superi, poţi să nu te superi, dar îţi spun faţă de toţi că ai fost o proastă.

Vecina răuvoitoare: Bărbatul nu trebuie crezut... Să-l vezi că se întinde ca şarpele la picioarele tale şi să nu-l crezi.

Vecina binevoitoare: Zicea văru-meu Andrei că l-a văzut pe **Păvălache** la Chişinău...

Vecina obiectivă *(cu groază):* Tucma la Chişinău?!

Vecina binevoitoare: La Chişinău! Era la *restoran* şi petrecea... Nu mă întreba cu cine, că o să-mi fie ruşine să-ţi spun...

Vecina obiectivă: Măi, da să fi spus omeneşte: „Uite, Vasiluţă, mi-a venit a ducă..." — că nu l-ar fi ţinut nimeni... Dar să fugi aşa, de parcă ai fugi din închisoare...

Vecina binevoitoare: Că bine ai zis, cumătră... Chiar ca din închisoare o fugit...

*Se aud paşi. Apare **Nistor** cu o legătură mare.*

Nistor: Bună sara...

Vasiluţa: Bună...

Nistor: Iaca, am adus straiele lui **Păvălache**... Le-a ascuns **Gafiţa** ceea a mea — cu mare ce le-am găsit...

Vecina obiectivă: Şi la ce-ai adus straiele?

Nistor: Apoi, să aibă în ce îmbla cînd s-a întoarce...

Vecina binevoitoare: Mîne îs două săptămîni de cînd se întoarce...

Moş Ion: Vasiluţă, şezi şi tu acolo pe un scaun... De cînd am venit, tot stai în ungherul cela...

Vasiluţa *(zîmbind amar):* Cît stau, îmi pare că o să vină, dar cînd mă aşez, mi se întunecă în faţa ochilor...

Vecina binevoitoare: Las' să steie acolo unde sta, că-i şade bine...

Vecina obiectivă: Bărbatul simte întotdeauna cînd nevasta şi-l aşteaptă... Altfel crezi c-ar mai trage pe-acasă?...

Vecina răuvoitoare: Ba lasă c-ar veni...

Vecina obiectivă: Pe crucea mea că n-ar veni!

Iar se aud paşi. Toţi amuţesc pe un timp, dar paşii trec pe lîngă poartă şi dispar în lungul drumului.

Nistor: Nu-mi închipui, Vasiluţă, cum de nu l-ai simţit că vrea să se ducă... Să-mi fi suflat un cuvînt, cît mai era pe-aici...

Vasiluţa *(vorbeşte trist, pe semne, a repetat de multe ori povestea):* Nu l-am simţit, păcatele mele... A venit sara de la fermă ostenit — s-a uitat lung prin casă... Mîncarea era pe masă... M-a întrebat de-am mîncat. Am zis că l-am aşteptat să mîncăm împreună. M-a luat la rost că de ce-l tot aştept cu masa, că nici el nu ştie cînd a întoarce... Pe urmă, după ce-am mîncat, m-a întrebat de n-a venit scrisoare de la Arion, şi i-am spus că n-a venit.

Vecina binevoitoare: Nu trebuia să-i spui...

Nistor: Şi pe urmă?

Vasiluţa: Pe urmă ne-am gătit de culcare, că era de amu pe la miezul nopţii. **Păvălache** a stat aşa cît a stat, fumînd, şi zice deodată: am să-i scriu scrisoare... S-a aşezat la masă şi a scris, a tot scris... De cîte ori ba aţipeam, ba mă trezeam, el tot stătea la masă şi scria... Pe urmă a stins lampa, s-a culcat... A stat o vreme culcat, pe urmă iar s-a sculat, iar a prins a scrie. Cînd m-am trezit, ardea lumina, scrisori rupte prin toată casa, iar **Păvălache** — dus ca toţi duşii.

Vecina binevoitoare: Bade **Nistor**, zicea văru-meu Andrei că l-a văzut la Chişinău...

Vecina obiectivă: Petrecea la *restoran*...

Vecina răuvoitoare: Ba ia să nu-l mai judecăm atîta... Parcă n-am fost şi noi cîndva tineri...

Se aud paşi.

Toţi tresar. ***Vasiluţa*** *se repede să deschidă. Intră* ***Fancic****.*

Fancic: Bună sara.

Nistor: Bună.

Fancic: Nu s-a întors?

Vasiluţa: Poate ai auzit ceva?

Fancic: S-a repezit în *Zapadnaia* după lemne.

Nistor: Fără şagă, ai auzit de la cineva?

Fancic: Aşa presupune **Eleonora**, aşa presupun şi eu. Dacă nu s-a dus iar prin speculă, să nu-mi ziceţi mie pe nume... Cum să nu se ducă, tovarăşi, dacă de fiecare dată aducea cîte trei-patru mii cîştig... Amu ce-a cîştigat toată toamna la fermă?... O sută de *trudozile* şi doi purcei oporsiţi — pe semne, au şi pierit de amu...

Nistor: Ba las' că cresc şi-s chiar frumuşei...

Fancic: Să vă fie dar ei sănătoşi, să crească şi să se înmulţească pînă vor împlea ograda, numa că stăpînul lor nu-i acasă. S-o dus după lemne...

Vecina binevoitoare: Din partea mea, ducă-se unde a vrea, numai să se întoarcă la căsuţa lui...

Vecina obiectivă: Ia uitaţi-vă cum a mai împodobit-o biata Vasiluţă! Şi radio i-a cumpărat, şi pat nou, şi portretul i l-a pus pe perete... Eu una aş lua portretul cela şi l-aş arunca afară.

Vecina răuvoitoare: Ba las' că nu l-ai mai arunca...

Vecina obiectivă: Pe crucea mea că l-aş arunca...

Nistor *(se scoală):* Pare că nu se mai întoarce el nici sara asta... Să ne ducem dar pe la casele noastre, poate se mai hodineşte şi **Vasiluţa** oleacă... *(începe a se îmbrăca, dar vecinele nici gînd să se mişte din loc.)*

Vasiluţa *(porneşte să-l petreacă):* Bade **Nistor**... Chiar te rog... Dacă o fi să se întoarcă drept la mata, să-mi dai şi mie de ştire. Măcar să ştiu că s-a întors...

Nistor: Bre Vasiluţă.. în fiecare sară vin de-l aştept aici, pe urmă tot în fiecare sară, cînd mă duc, tu îmi spui una şi aceeaşi.. Nu i-am hotărît eu aici, în casa asta, că nu-l mai primesc înapoi?

Vasiluţa: Lasă, bade **Nistor**, că am şi eu copil... Cînd te ajunge durerea la inimă, uiţi de ce-ai spus şi pentru ce ai spus... Văd eu cum te doare inima...

Nistor: Ba nu mă doare deloc... Ai să vezi ce-am să-i fac cînd a fi să se întoarcă.

*în vreme ce vorbesc, scîrţîie încet uşa bucătăriei şi în prag apare **Păvălache**, tuşind înăbuşit. E nebărbierit, abătut, cu fularul adunat în jurul gîtului. îmbrăcat într-o scurteică.*

Vasiluţa (se repede spre el): **Păvălache**...

Păvălache: Bună... *(Tuşeşte.)* Bună sara...

Vasiluţa *(vine aproape, îl ajută să-şi scoată haina):* Dacă ai ştiut că te duci pe multă vreme, ce nu ţi-ai luat paltonul?... Să fi luat paltonul măcar...

Păvălache: N-am ştiut pe cît mă duc...

Nistor *(arţăgos):* Şi cam pe unde ai fost?

Păvălache: Am fost la Kiev...

Vasiluţa: Ai fost la Kiev? L-ai văzut pe Arion?

Păvălache: L-am văzut...

Vasiluţa *(întinzînd mina ca un cerşetor):* Mi-ai atins ceva... Măcar două rînduri...

Păvălache: Nimic.

Vasiluţa*(după o pauză rosteşte cu îndoială):* Măi **Păvălache**, tu n-ai fost la dînsul... Feciorul meu nu putea să nu-mi trimită măcar un cuvinţel.

Păvălache: Nimic. A ieşit din poarta căzărmii. I-am întins mîna şi el n-a primit-o. I-am dat bună ziua şi nu mi-a răspuns. Am încercat să-i spun ce-a fost, dar nu m-a lăsat să vorbesc... S-a apropiat şi m-a scuipat în faţă.

Vasiluţa *(plină de obidă):* Şi tu... i-ai spus ce se cuvenea să-i fie spus?

Păvălache *(după o pauză):* De-ar fi ieşit el singur, i le spuneam eu pe toate, dar asta e că nu era singur. Stăteau în doi...

Vasiluţa: Cum, adică, stăteau în doi?

Păvălache: Cu un soldat, tot aşa de smolit, tot aşa de nalt... A ieşit cu tatăl său, căzut în războiul trecut... *(Pauză.)*

Moş Ion: Asta-i drept... Soldaţii îşi pun viaţa unul pentru altul...

Vasiluţa: **Păvălache**, d-apoi că ai fost şi tu soldat?! De ce-ai tăcut?

Păvălache: De asta am şi tăcut, că am fost şi eu soldat...

Vasiluţa *(hotărîtă):* Atunci mă duc eu singură la Kiev.

Păvălache: N-ai să te duci, pentru că, într-un fel, ai fost şi tu soldat.

Vasiluţa *vine în ungheraşul ei, îşi ascunde faţa în palme.*

Vecina binevoitoare: la te uită, cumătră, ce se face pe lume. Să-l stupească pe ista drept în ochi...

Vecina răuvoitoare: Spui, de parcă ai fi fost acolo...

Vecina obiectivă *(înţepată):* Păi, n-o spus **Păvălache** că l-o stupit? **Păvălache**?

Păvălache: M-a stupit. Şi dacă nu vă văd îndată cărate pe la case, am să vă arăt si cum anume m-a stupit...

Vecina binevoitoare: Vasiluţă, să ştii că-i poznaş **Păvălache** ista.

Păvălache *(vine şi deschide uşa):* S ă n u v ă repeziţi toate grămadă. Să-mi ieşiţi frumuşel, cîte una, şi să nu veniţi pînă nu v-oi pofti eu...

Vecina binevoitoare *(sculîndu-se):* Vasiluţă, hrăneşte-l repede, că ai s-o păţeşti şi tu...

Vecina obiectivă: Al meu face moarte de om cînd îi flămînd...

Vecina răuvoitoare: Ba chiar a trebuit să ne ducem mai devreme. Sănătate...

Pleacă ***toate trei****.* ***Vasiluţa*** *pune repede masa.*

Sofica *s-a strecurat iute spre uşă, abia a şoptii „noapte bună" şi s-a dus.*

Fancic *(după o pauză):* Şi ce grad are Arion?

Păvălache: Sergent.

Fancic : A înaintat, vrasăzică... Anul trecut era numai *mladşi.* Da eu auzisem prin sat, măi **Păvălache**, că te-ai dus iar după lemne!

Păvălache: Ai auzit, ori spuneai chiar tu la alţii?

Fancic *(zîmbeşte):* Mai întîi, am auzit, pe urmă, spuneam eu singur.

Păvălache: Ce-ar fi să-mi mai faci un bine...

Fancic: Ţi-l fac, că, odată ce sîntem prieteni...

Păvălache: Am să te rog să te repezi prin sat cît nu s-au culcat încă oamenii şi să spui că Arion nu mai este *mladşi,* cum era anul trecut, da-i sergent de amu...

Fancic: Aha... Vrasăzică, să închid uşa din partea cealaltă?

Păvălache: Şi asta te-aş ruga s-o faci...

Fancic: Bun. Mă duc. Şi să mă doboare trăsnetul uite aici, pe loc, dacă mă supăr măcar cîtu-i negru sub unghie... Sănătate! *(Pleacă.)*

Nistor *(după o pauză):* Ai făcut bine, dragul tatei... Ai făcut bine.

Păvălache: Ce-am făcut bine?

Nistor: Ai făcut bine că ai avut curajul să te duci la Kiev, apoi ai făcut bine că te-ai întors şi ai spus cinstit cum a fost. Mă bucur că am şi eu un fecior în satul ista...

Păvălache: Să-ţi f|e el sănătos...

Moş Ion *(crucindu-se):* la uite, bre, ce-o făcut dracul cela de băiet?

Nistor: Măi **Păvălache**... Eu aş zice să vă mutaţi cu **Vasiluţa** încolo la noi... Casa noastră nu-i chiar aşa frumoasă, îi cam vechişoară, dar a drege-o **Vasiluţa** ţii îţi trăi acolo...

Păvălache *(mîncînd):* De ce să ne mutăm?

Nistor: Apoi casa asta se cuvine să fie a lui Arion... Mîne-poimîne s-a întoarce băietul din armată, poate a vrea să se însoare...

Păvălache: Nu mai vine el chiar aşa repede... Arion îi student, învaţă acolo la un institut... După ce va fi demobilizat, rămîne să mîntuie învăţătura...

Vasiluţa: învaţă?

Păvălache: Da, mi-au spus nişte tovarăşi de-ai lui... Are tovarăşi buni, unul îi chiar de aici din Zărzăreni...

Nistor. Ei, dar bine că te-ai întors, măi băiete... Hai, Moş Ioane.

*Ies amîndoi, dar **Moş Ion** se întoarce din bucătărie înapoi.*

Moş Ion: **Păvălache**... Dacă a fi să te mai duci undeva, să-i spui şi Vasiluţei... Mi-i copil, şi mă doare...

Păvălache: Bine, moş Ioane... *(**Moş Ion** pleacă, **Vasiluţa** stă în faţa mesei, **Păvălache** mănîncă încet.)*

Păvălache: Nu ţi-am spus, că n-am ştiut încă de m-oi întoarce înapoi...

Vasiluţa: Păvălaş... Dacă s-a întîmpla să te duci aşa pe neaşteptate, du-te primăvara, ori vara, ori toamna... Du-te atunci cînd rămîn cu mine toate cîmpurile satului. Multe necazuri am semănat pe dealurile celea, oi mai semăna încă unul. Da iarna îmi vine greu. Iarna totul zace sub zăpadă şi eu rămîn singură-singurica... *(După pauză.)* Ai avut drum greu, **Păvălache**?

Păvălache: Greu...

Vasiluţa: Parcă îmi spunea inima... *(După altă pauză.)* **Păvălache**... Aş vrea să te întreb ceva, da să nu te superi.

Păvălache: N-am să mă supăr.

Vasiluţa: Ce-o să fie Arion al meu după ce mîntuie şcoala?

Păvălache: Inginer.

Vasiluţa *(încîntată):* Inginer... *(După o pauză.)* Şi ce fac inginerii ceia după ce mîntuie şcoala?

Păvălache *(pune furculiţa pe masă, se uită lung la dînsa, de parcă n-a înţeles ce-l întreabă):* Ce fac inginerii? Dă, ce să facă... *(Pauză.)* Muncesc cum munceşte toată lumea.

(C o r t i n a)

T A B L O U L VII

Aceeaşi casă. O frumoasă zi de primăvară.

Ferestrele şi uşa, larg deschise.

A dat în floare liliacul din faţa casei. Pe lîngă portiţă se aud trecînd băieţi, fete.

Din mijlocul satului răzbate vuiet, freamăt, veselie.

În odaie e linişte. ***Păvălache****, dus pe gînduri, stă la masă cu spatele spre liliacul înflorit, cu obrajii înfundaţi în palme. În ungheraş, lipită de covor, stă* ***Vasiluţa****.*

Pe sofcă, cele ***trei vecine*** *smerite şi ţepene, îmbrăcate în rochii noi, cusute dintr-o bucată.* ***Moş Ion****, purtînd o carte veche subsuoară, aprinde cu multă evlavie candela, după care încearcă pe furiş să închidă ferestrele.*

Păvălache: Lasă-le deschise.

Moş Ion *vine lîngă prag, se aşază pe un scăunaş josuţ şi frunzăreşte domol psaltirea.*

Moş Ion: Omul, cînd are necazuri, apoi se supără... Dar stau eu şi mă gîndesc — de ce te superi, omule? Dacă n-ai avea necazuri, apoi de unde ai face rost de bucurii?!

Vecina binevoitoare *(cugetînd):* Da eu zic că nu-i mătasă curată...

Vecina obiectivă *(alarmată):* Cum nu-i mătasă curată?

Vecina binevoitoare: Mătasa curată, cînd o ciupeşti, îndată vezi că-i mătasă curată.

Vecina răuvoitoare: Şi omul matale o zis că nu-i mătasă curată?

Vecina obiectivă: Vasiluţă, tu cum crezi... Mătasa asta...

Păvălache: Staţi voi cu mătasa... Mai întîi să-mi spuneţi pentru ce aţi venit?

Vecina binevoitoare *(făcînd pe cuvioasa):* Azi ne citeşti, moş Ioane?

Vecina obiectivă: Eu aş zice să ne citească psalmul femeilor. Cum trăiesc ele, săracele, cum se chinuie...

Vecina răuvoitoare: Fiecare cu chinul lui...

Vecina obiectivă: în psaltire găseşti de toate...

Moş Ion *(citeşte):* „Psalmul lui David despre omul ajuns la zile grele. Şi apele au străbătut pînă la sufletul meu... Afundat sînt în nămol adînc, unde nu este loc de stătut. Am dat de adîncimile apelor şi valurile m-au furat. Obosit sînt de strigarea mea, uscat este gîtlejul meu. Mai mulţi decît părul capului sînt cei ce mă urăsc fără cuvînt. Căci rîvna pentru casa ta m-a pierdut..."

Abia a prins a citi, că vecinele au pornit a şuşoti şi, fără a-şi da sama, au întrerupt cititul.

Vecina binevoitoare: Da eu zic că şi cu *ocerea* e bine.

Vecina răuvoitoare: Care bine, cumătră!... Te împing, te strîng din toate părţile, ţi se caţără şi în spate...

Vecina obiectivă: Se suie, nu-i vorbă, dar sui şi tu în spinarea altuia!

Vecina binevoitoare: Las' că are şi *ocerea* rostul ei... Cum zăreşti cîteva femei la cooperativă, te repezi acasă şi strigi la bărbat — ia scoate iute paralele, că se termină!! Pînă să-şi vină el în fire, eşti de acum la cooperativă cu bănişorii. Da cînd nu-i rînd, nu mai scoate el banii decît numai dacă-l iei cu dragostea, cu mîngîierile...

Vecina răuvoitoare: Şi 'neatale îţi vine aşa de greu...

Vecina obiectivă: Nu că-mi vine greu, dar îi mai bine cînd eşti tu mîngîiată decît cînd mîngîi tu pe altul.

*Deodată **Vecina răuvoitoare** o calcă pe picior.*

*Cea **obiectivă** se uită aiurită în jur.*

Vecina binevoitoare: Ia uite cum ne-am luat noi cu vorba... **Moş Ion**, mata ce nu citeşti? Că noi auzim totul pînă la o buchie...

Moş Ion *(continuă):* „Ruşinea acoperă faţa mea, ajuns-am străin fraţilor mei, străin fiilor mumei mele... Şi de am plîns, umilind sufletul meu, chiar şi asta îmi fu de ocară. Şi mi-am luat sac drept veşmînt, şi fost-am lor de proverb. De mine vorbesc cei ce şed în poartă..."

***Vecinele**, după ce au şuşotit o vreme, iar au întrerupt cititul.*

Vecina binevoitoare: Lasă-mă în pace cu zărzărencele... Am văzut şi eu cum se îmbracă ele... Rochii au multe, aacă-s fără vină-ncoace...

Vecina obiectivă: Ele au noroc, cumătră... Au un preşedinte tinerel şi se desface în patru ca să le vadă frumuşele...

Vecina răuvoitoare: Las' că-i bun şi preşedintele nostru...

Vecina obiectivă: îi bun, cumătră, dacă îi prea bătrîn... Trece pe lîngă dînsul o floare de femeie, că stîlpii din gard şi aceia par a-i face cu ochiul, da el se uită lung la dînsa, o întreabă de sănătate, de copii...

***Vecina răuvoitoare** iar o calcă pe picior.*

Vecina obiectivă: Citeşte, **Moş Ion**, citeşte... Că nici popa nu mai stă să se oprească cînd vede două femei la sfat...

Vecina binevoitoare: Şi apoi parcă poţi sta toată vremea să cauţi în gura popii? Ia mai vorbeşti cu o femeie, cu alta, că de nu, ţi se face somn...

Vecina răuvoitoare: Hai, citeşte, moş Ioane, că amu om asculta mai bine...

Moş Ion *(continuă):* „Tu cunoşti ocara mea, ruşinea şi defaima mea... Şi compătimire am aşteptat, dacă n-am găsit, şi mîngîieri, şi n-am aflat... De mîncare datu-mi- au fiere şi în setea mea cu oţet m-au adăpat..."

*în prag a apărut **Sofica**.*

*Umbra ei s-a lăsat peste carte şi **Moş Ion** a amuţit.*

***Sofica** s-a dat într-o parte, dar moşul tace.*

Sofica: Bună ziua.

Vasiluţa: Bună.. Treci de te aşază.

Vecina binevoitoare: Ce se mai aude prin sat, Sofică?

Sofica: Parcă mata nu trăieşti tot aici în sat şi nu le auzi pe toate?

Vecina obiectivă: De cînd stăm aici, putea să se mai întîmple ceva...

Vecina răufăcătoare: Este ceva de jocul cela al vostru, ori aşa, mai mult colb decît joc?

Sofica: îi un joc cum n-a mai fost altul... S-au vîrît să joace şi copiii, şi babele. Îi o veselie cum nu se mai poate spune...

Vecina binevoitoare *(se ridică):* Vezi, şi ziceai că nu-i nimic nou...

Vecina răuvoitoare *(se idică):* Chiar îţi mulţumim, moş Ioane, că te-ai trudit şi ne-ai luminat oleacă...

Vecina obiectivă *(se ridică şi ea):* Vasiluţă, cînd s-a mai întîmpla să aibă **Moş Ion** ahotă de citit, să ne dai de ştire şi nouă... că, păcătoase cum sîntem cu toate... Sănătate.

*Pleacă **toate trei**.*

Vasiluţa: *Mergeţi sănătoase... (Le petrece, apoi vine înapoi în ungheraşul său.)*

Sofica: Năşică, eu am amăgit femeile iestea... Nu mai este veselia chiar aşa de mare... Am venit să vă spun că sînt la joc şi oameni care... mai multă tristeţe deecît veselie...

Vasiluţa: îţi mulţumesc, Sofică...

Sofica: Năşică, poate mai încolo, spre sară, îţi veni şi 'neavoastră...

Vasiluţa: Poate om veni, Sofică... *(Sofica pleacă.)*

Moş Ion *(pornit să plece, deschide larg uşile, priveşte lung spre sat):* Hei, lume, lume... Dacă aş mai avea de trăit o viaţă, nici atunci nu te-aş ierta. Ori ai surzit, ori ţi s-a luat vederea, ori sufletul ţi s-a năcrit. De atîtea ori ai trecut pe lîngă casa asta, iar amu nu mai vrei să-i calci pragul. Dar las' că Dumnezeu pe toate le vede de sus... *(Pleacă.)*

Vasiluţa *(după o pauză):* A suferit, pe semne, mult omul cel care şi-a luat sac drept veşmînt...

Păvălache: Care saci?!

Vasiluţa *(vinovată):* Mi se păruse că asculţi...

***Păvălache** se ridică — parcă ar vrea să plece, parcă se întoarce înapoi.*

Păvălache: Măi Vasiluţă... Eşti cea mai vrednică din toate femeile pe care le-am cunoscut... Dar stau şi mă întreb: ştii tu oare a face un lucru la care nici femeile vrednice nu se pricep?

Vasiluţa: Ce anume?

Păvălache: Ai putea să-mi fii tovarăş la o **Petre**cere? La o beţie crîncenă?

Vasiluţa *(o vreme rămîne tăcută, apoi se ridică încet, vine, se aşază la masă, izbeşte în masă cu pumnul): Am zis eu să se aducă vin ori n-am zis?!*

Păvălache *(mai întîi se sperie, pe urmă zîm- beşte): Uite aşa mai înţeleg şi eu... (Aduce la fuguţa din bucătărie o garafă de vin şi cele două păhăruţe cu picioruşe pe care le-a cumpărat* ***Moş Ion****.* ***Vasiluţa*** *ia un pahar şi-l aruncă în colţ, de-l face puzderie.)*

Păvălache *(îngrijorat):* Ţi-a trecut?

Vasiluţa: Am fost eu nouă luni purtată de mama mea, şi omul purtat nouă luni nu bea vin cu degetarul!

Păvălache*: Dacă-i pe-aşa... (Aruncă şi el paharul în ungher şi aduce două căni. Le umple.)*

Vasiluţa: Să-ţi crească stejarii în pădure, **Păvălache**!

Păvălache: Să crească şi să aibă roadă în ghindă! *(Cinstesc.)* Să-ţi aduc ceva să guşti?

Vasiluţa: Să duci gustarea duşmanilor mei, să-i văd veşnic voinici şi rumeni, că atîta vreme cît mi-or fi duşmanii tari, nu mi-a fi urît pe lume!

Păvălache: Atunci am să-mi hrănesc şi eu duşmanii... *(Mai umple cănile o dată.)*

Vasiluţa: **Păvălache**, să te caute norocul aşa cum îl cauţi! Şi vrednic să fii! Si tare să-mi fii! Si vesel să-mi fii!

Păvălache: Apoi, voi fi, pentru că, de, ce alta îmi rămîne? (*După o pauză.)* Păcat de **Vasiluţa** asta că s-a născut femeie... O pierdere mai mare n-au avut bărbaţii de la facerea lumii încoace...

Vasiluţa *(cîntă):*

Să-mi cînţi, cobzarule pribeag, Să-mi cînţi ce ştii mai bine..

(împreună cu ***Păvălache****.)*

Căci vin ţi-oi da şi bani ţi-oi da, Şi haina de pe mine...

(Cortina)

ACTUL TREI

TABLOUL VIII

Aceeaşi casă. Sară tîrzie.

Păvălache*, cu cămaşa descheiată pînă la brîu, stă la masă şi calculează ceva la abac.*

Fancic *umblă în jurul mesei înfuriat, cu mînecile suflecate.*

Fancic: Măi **Păvălache**... Să-mi tipăreşti două *tru*dozile aici-ia, în cărticica asta, altfel va fi rău... Rău de lot.

Păvălache *(socotind):* Şi de ce va fi chiar aşa de rău ?

Fancic: Am să scriu o jalbă... N-am să mă uit că te laudă şi cei mici, şi cei mari... Ce zici, îmi tipăreşti două *trudozile?*

Păvălache *(terminînd de socotit şi adunînd hîrtiile):* Pentru ce să-ţi tipăresc două trudozile?

Fancic: Pentru că am risipit stîna cea veche.

Păvălache: Păi, n-ai risipit-o tu... A venit o furtună şi a dat-o jos...

Fancic: Da cine mai ştie de furtuna ceea? Ştim numai noi. Şi de nu venea vîntul cela nebun s-o deie jos, totuna trebuia să plăteşti cuiva două *trudozile...*

Păvălache: Şi de ce anume să ţi le pun ţie?

Fancic: Apoi că am fost prieteni. Asta se cheamă *blat.* Crezi tu că ce-i aceea *blat?* Un prieten îl ajută pe altul... Un om de nădejde îi dă o mînă de ajutor unui alt om de nădejde. Ori crezi că vom fi toată viaţa la putere? Atîta-i al nostru...

Păvălache *(porneşte spre prag, dar se mai reţine):* Măi **Fancic**, de amu dacă vrei să fii şi tu gospodar, apoi fii măcar gospodar deştept... Că învîrtelile la bine nu te-or duce... Şi am să-ţi spun de ce...

Fancic: Am să te ascult, dar n-am să te cred!

Păvălache: Ascultă dar... De vreo trei zile îmbli in urma mea să facem învîrteala asta... Să zicem că o facem... După asta vreo săptămînă ai să îmbli şi ai să te frămînţi — să spui cuiva, să nu spui...

Fancic: Uite, mă jur, pe legea mea!

Păvălache: Chiar de n-ai să spui, ai să îmbli şi ai

să te frămînţi — măi, oare nu cumva s-a aflat de învîrteala ceea? Şi dacă s-a aflat, ce poate fi? Şi tot aşa, vreun an ai să-ţi scarpini ceafa pentru un lucru de nimica...

Fancic: Aşa-i, bre... Să crăp că-i aşa... *(Deodată strigă disperat.)* **Păvălache**, să nu te joci cu mine, că eu nu-s păpuşa ta! Să-mi spui verde în ochi ce-am să întreb, că altfel fac moarte de om!

Păvălache *(calm):* Ce să-ţi spun?

Fancic *(rămîne oarecum dezarmat de liniştea lui; zîmbeşte):* Era cît pe ce să te sperii... îndeobşte, dacă nu vrei, poţi să nu spui... Mi-a venit aşa, în glumă, să te întreb... Fusesem asară la **Eleonora** şi iar mi-a împlut capul cu nunta ei... Bre, oare chiar să fi fost ea măritată?

Păvălache *(după o pauză îndelungată): A fost.*

Fancic: Naiba s-o ştie... De celelalte nici nu te mai întreb, că-s minciuni cusute cu aţă albă...

Păvălache: Cele patru viori îs minciuni?

Fancic: Şi viorile, şi florăria ceea, şi rochia albă, adusă de la Moscova...

Păvălache: Nu-s minciuni, măi **Fancic**... Dacă vrei să-ţi spun adevărul, nunta ei a fost cu mult mai frumoasă decît povesteşte ea... Şi flori au fost mai multe, şi ziua a fost mai senină, şi lume a fost mai multă, şi mireasa a fost mai frumoasă...

Fancic: Şi viori au fost mai multe?

Păvălache: Viori, ce e drept, au fost patru...

Fancic *(cu îndoială):* Ai fost la nunta ei?

Păvălache: Am fost.

Fancic: Măi **Păvălache**... Ce ai tu mai scump pe lume, ca să te pun să mi te juri?

Păvălache: Nu mă pune să jur... Cînd îi ceri omului să jure, înseamnă că de la început nu-l prea crezi, da eu vreau ca să mă crezi de la început, să mă crezi pe cuvînt...

Fancic *(după o pauză):* Mi-a venit să am un băieţel... Nici nu ştiu cînd, de unde a venit dorul ista...

Păvălache: Ş-adică ce ţi-a abătut a fecior?

Fancic: Păi, se poate, bre, să n-am eu un băiat? Îl iau de mînuţă, mă duc cu dînsul prin sat... Dacă seamănă, oamenii zic: uite, bre, ce mai seamănă cu tata! Dacă nu seamănă, zic: ia te uită, nu seamănă... Da el — habar de grijă, seamănă ori nu seamănă... Merge alături mititel de-o şchioapă — ţup, ţup, ţup... Te întreabă de ce gîsca are pene, de ce pămîntu-i rotund şi se învîrteşte...

Păvălache *(pe gînduri):* Te prinde şi pe tine singurătatea?!

Fancic *(şoptind):* Mă înhaţă, măi Păvălaş, aşa de pe la spate ca o fiară, că nici nu mai ştiu pe ce lume sînt...

***Păvălache** ia cheia şi lăcata, pornind spre uşă, dar în prag apar cele **trei vecine**.*

Dau pe rînd „bună sara" şi se aşază pe sofcă.

***Păvălache** stă mirat, cu lăcata în mînă.*

Fancic. Îi jale, bre **Păvălache**... Eu am plecat... Noroc, *(lese.)*

Păvălache: **Vasiluţa** nu-i acasă.

Vecina binevoitoare: Aşa-i soarta femeii...

Vecina obiectivă: Aleargă, săraca, din noapte în noapte şi nici o clipă să se aşeze, să-şi hodinească picioarele...

Vecina răuvoitoare: Ba las' că mata le mai hodineşti din vreme în vreme...

Vecina obiectivă: Pe crucea mea că nu le hodinesc...

Păvălache: Aţi venit cu vreo treabă cu ceva? Că eu n-am cînd...

Vecina binevoitoare: Se spunea azi la radio că zilele iestea o să ploaie.

Vecina obiectivă: Lasă, cumătră, că dacă ar ploua de cîte ori se spune la radio, n-am ieşi din casă...

Vecina răuvoitoare: Las' că uneori are şi radioul cela dreptate.

Vecina obiectivă: Are atunci cînd tace.

Păvălache: Una din două — ori mergeţi amu cu mine, ori vă încui în casă!

Vecina binevoitoare *(ciuleşte urechile):* Da încotro te duci?

Vecina obiectivă: Nu întreba, cumătră, bărbatul tînăr unde se duce pe înserate, că ai să mori de ruşine dacă ţi-a spune...

Vecina răuvoitoare: Las' că n-a mai murit nimeni din asta...

Păvălache: Mă duc să predau balanţa. Că trebuie demult să fiu acolo...

Vecina răuvoitoare: De amu la asta balanţă îi spune...

Vecina obiectivă: Nu-l mai judeca, cumătră, că-i tînăr, ş-atîta-i a lui... la bătrîneţe începe să-ţi pară rău că ai făcut puţine prostii, dacă-i tîrziu...

Vecina răuvoitoare: Las' că matale n-are ce- ţi părea rău...

Vecina obiectivă: Pe crucea mea că-mi pare...

Intră, trlntind uşile, ***Gafiţa****. In urma ei vine beat de- a binelea* ***badea Timofte,*** ***tatăl Soficăi****.*

Gafiţa. Măi **Păvălache**! Am să te tai bucăţele mărunţele-mărunţele-mărunţele...

Păvălache (*uimit*): De ce să mă tai?

Gafiţa (*cumătrelor*): Dracu ista de băiet o să mă vîre cu zile în pămînt... (*Lui* ***Păvălache***.) O piatră de-aş fi fost, măi **Păvălache**, un munte de-aş fi fost, şi nici acela nu te-ar mai putea ierta...

Timofte: Te-am socotit de om, măi **Păvălache**... Şi dacă am băut azi... Apoi e că mă doare... Am purtat-o în braţe cînd era mititică...

Vecina binevoitoare: Măcar de n-ar da-o din şcoală afară...

Vecina obiectivă: Las' că n-or da-o, că Sofiţa învaţă bine...

Păvălache: Ce s-a întîmplat, bade **Timofte**?

Timofte: Mi-ai batjocorit copilul, măi **Păvălache**...

Vecina binevoitoare: Lasă, bade **Timofte**... A îmbiat o noapte cu dînsul prin livezi — ei, cu cine nu se întîmplă?

Gafiţa: O noapte?... Trei nopţi la rînd nu-i doarme copilul acasă!

Vecina obiectivă: D-apoi că şi fata... unde i-a fost mintea?

Păvălache: Am îmbiat eu cu Sofiţa prin livezi?

Vecina binevoitoare: Te-au văzut oamenii, **Păvălache**...

Gafiţa: L-au văzut oamenii... Tot satul vuieşte, şi bietul **Nistor** s-a îmbolnăvit de necaz... Ţi-ar fi măcar milă de dînsul, c-ai să-l vîri cu zile în pămînt...

Timofte: N-a dormit o noapte acasa — am întrebat-o şi n-a spus nici cu cine a fost, nici unde...

Vecina binevoitoare: Ar trebui chemată şi fata de faţă... Unde-i Sofiţa?

Gafiţa: Stă în drum, că amu i-i ruşine. (*Iese.*)

Timofte: N-a dormit a doua noapte acasă — am întrebat-o şi tot n-a spus... Tocmai azi, cînd am prins-o de gîţe...

Păvălache: A spus că a fost cu mine?

Timofte: A spus totul, **Păvălache**... Eu îs om slab de înger şi n-am să-ţi cer socoteală... Dar am fraţi, am cumnaţi, am neamuri... O să ne adunăm cu toţii, o să venim cu topoarele şi o să-ţi cerem socoteală...

Sofica *(intră, stă în prag):* Tată, lasă-l pe badea **Păvălache** în pace. N-a fost el cu mine prin livezi...

Timofte: Atunci dar cu cine ai fost?

Sofica: N-am să spun.

Timofte: Am să te prind iar de gîţe, ş-ai să-mi spui...

Sofica: Să mă tai bucăţele, şi n-am să spun!

Vecina binevoitoare: Sofică, apoi aşa vorbeşti tu cu părintele tău? Aracan de mine... (*O pauză mare.)*

Păvălache *(mişcat):* Sofică... A fost o fată frumoasă şi cuminte în satul ista... Am crezut c-ai s-o păzeşti bine...

Sofica: O păzesc, bade **Păvălache**.

Păvălache: Dar trei nopţi, pînă la ziuă...

Sofica: Am îmbiat singură prin livezi...

Vecina obiectivă: Cum singură, dacă te-au văzut oamenii! îmblai cu unul tot aşa de nalt *(arată spre **Păvălache**),* cu pălărie...

Sofica: îmblam cu moş Onofrei, cu paznicul. Că mă temeam singură...

Păvălache: Şi ce-o dat peste tine primblările celea din miez de noapte?

Sofica: Da de ce să nu mă primblu?... Despre fiecare fată se vorbeşte prin sat cîte ceva, numai despre mine nu se vorbeşte nimica, de parcă n-aş fi şi eu fată...

Gafiţa: Şi n-ai găsit tu un flăcău în sat pe care să dai vina?

Sofica: Cu altul nu m-ar fi crezut...

Vecina binevoitoare *(după o pauză):* Şi nu-l dureau picioarele pe moşneagul cela, tot îmblînd cu tine?

Sofica: Dacă eu îi cumpăram ţigări... Il întrebam cum era pe-atunci cînd era el tînăr.

Vecina obiectivă: Hei, şi dracul cela, las' că şi acela îi un drac de moşneag — numai să-l anini cu vorba...

Vecina binevoitoare *(zîmbind):* Sofică... ţi-o fi povestit şi ţie cum îmbla el cu fata morarului la pădure după căpşune?

Sofica *(roşeşte, pleacă jos de tot capul, şopteşte)* Mi-a povestit...

Porneşte un hohot nemaipomenit.

*Rîd **vecinele**, rîde **Timofte** cherchelit, rîde **Gafiţa**, zîmbeşte şi **Păvălache**.*

*Peste un timp apare în prag şi **Vasiluţa**.*

Vasiluţa *(mirată):* Bună sara...

Sofica *(priveşte lung, rugător spre dînsa):* Bună, năşică...

Vecina binevoitoare *(ştergîndu-şi ochii de lacrimi):* Degeaba ţi-ai bănuit bărbatul, Vasiluţă... Da acela nu mai poate uita căpşunele din tinereţe... *(Iar prind a rîde cu toţii.)*

Vasiluţa *(tristă):* Sofică, şi numai tu una, sărăcuţa, nu rîzi?...

Vecina obiectivă: Vasiluţă, pe semne, nu ştii ce-o născocit copila asta şi de aceea nu rîzi...

Vecina binevoitoare: Lasă, cumătră, că dacă n-om rîde de unul, de altul, apoi de cine să rîdem?

Vasiluţa: Ba să mi-o lăsaţi pe **Sofica** în pace, că e mult prea tînără, iar vouă, cînd vă vine a veselie, veseliţi-vă una pe socoteala alteia.

Sofica: Lasă să rîdă, năşică, pentru că pătărania chiar că e de rîs...

Vasiluţa: De ce nu rîzi şi tu, dacă e de rîs?

Vecina binevoitoare *(se ridică):* Cumătră, se zvonea prin sat...

Vecina obiectivă *(se ridică şi ea):* Vuia satul...

Vasiluţa: Care sat? Cele douăzeci de babe care n-au de lucru şi îmblă pe la case cu minciuni?

Vecina răuvoitoare: N-am zis eu că nu trebuie crezută povestea cu **Sofica**?

*Ies **toate trei**.*

Timofte *(icnind):* Vasiluţă, vezi de-o apără bine... Că ea n-are mamă, săraca... *(Iese.)*

Vasiluţa: N-are ea nici mamă, nici tată... Sofică, să te fi îmbrăcat măcar bine, că nopţile, dinspre ziuă, îi brumă şi trage frig...

Sofica: Două nopţi am dus-o eu cum am dus-o, da noaptea trecută chiar că am îngheţat cumplit...

Vasiluţa *(lui **Păvălache**):* Te văd pornit undeva, ce stai?

Sofica: Năşică, nu-l alunga, că el n-a rîs... **Vasiluţa** *(după o lungă pauză):* Nici n-am luat sama cînd am întrat... **Păvălache**, ai rîs şi tu?

Sofica: El nu numai că n-a rîs, ba a zis chiar... *(Lăudăroasă.)* A zis că-s o fată frumoasă, deşteaptă, şi să am grijă de mine...

***Păvălache** stă o vreme pe gînduri, apoi deschide încet uşa şi pleacă.*

(C o r t i n a)

TABLOUL IX

Aceeaşi casă. Ferestrele sînt larg deschise. Pe vîrful tufelor de liliac se stinge lumina unui soare ce a dat spre asfinţit. în odaie e mare dezordine.

Au dispărut masa, lampa, patul, a dispărut covorul cu portretul lui ***Păvălache****. într-un ungher stau rezemate nişte sape; în celălalt ungher, o căldare cu var.*

Ţolişoarele de pe jos, adunate vălătuc lîngă pereţi. ***Vasiluţa*** *umblă descumpănită prin odaie — ba adună perdeluţele de la fereastră, ba le prinde înapoi.*

Vorbeşte singură cu sine.

Vasiluţa: Trebuie să-mi amintesc cu ce-am început atunci cînd am început a ridica casa asta... De-aş putea numai să-mi amintesc, încolo a fi uşor...

Vine şi desprinde iar perdeluţele. în cadrul ferestrei apare ***Vecina binevoitoare****.*

Vecina binevoitoare: Cumătră Vasiluţă... Vreau să văd cum ai să-mi joci amu, că înainte vreme, ţin minte, erai amarnică la joc...

Vasiluţa *(zăpăcită):* Să joc? De ce să joc?

Vecina binevoitoare: Ţi-am adus scrisoare de la băiet... Am zărit poştaşul la poartă şi chiar l-am rugat să mi-o deie s-o aduc eu... Zic, atîta vreme a aşteptat, săraca, hai să-i duc bucuria cu mîna mea...

Vasiluţa *smulge plicul, se aşază pe ţolişoarele adunate vălătuc.*

Vecina binevoitoare: Ei, ce scrie?

Vasiluţa *(fericită):* Vine acasă... Arion al meu vine acasă!

Vecina binevoitoare *(făcîndu-şi semnul crucii) :* Slavă Domnului că se întoarce... De cînd s-a dus sărmanul băiet, stă pustie biata casă... *(Se întoarce şi pleacă.)*

Vasiluţa *(năucită):* Stă pustie? Adică de ce stă ea pustie? Parcă n-am trăit noi aici? Iar dacă n-am trăit noi, apoi cine a trăit? Parcă aşa arată o casă pustie? Atîta doar că n-are perdeluţe la ferestre — le-am pus cu mîna mea, dar cineva a venit şi le-a luat...

Se aude portiţa, scîrţîie piciorul de lemn. în cadrul ferestrei apare ***Petre****.*

Petre: Vasiluţă... Am fost chiar acum la cîrmuire... Ai de primit acolo nişte rublişoare.

Vasiluţa: îţi mulţumesc, **Petre**... *(Umblă prin casă aiurită, dar deodată îi vine în cap şi se hotărăşte. Adună la repezeală o legăturică cu demîncare.* ***Petre*** *o urmăreşte mirat.* ***Vasiluţa*** *uită de prezenţa lui, vorbeşte cu sine.)* Ia să lepăd eu toate grijile şi să mă reped la deal... Am să mă duc şi am să stau printre dealurile celea pînă oi uita toate necazurile... Asfinţeşte soarele — nu-i mare pagubă, răsare luna. Asfinţeşte luna — tot nu-i nevoie, că bietele mele mîni ştiu a munci bine şi prin întuneric. Acolo, şi nu aici, e adevărata mea viaţă, pentru că singurul lucru care m-a bucurat şi care mi-a priit a fost osteneala dealurilor celea...

Petre *(îngrijorat):* Şi amu încotro vrei s-o iei?

Vasiluţa: Mă duc la deal.

Petre: Şezi cuminte, măi femeie. Cine se duce noaptea la deal?! Ce-ai să faci acolo?

Vasiluţa: Trebuie să mă duc. Că de cînd mă tot aşteaptă...

Petre: Cine te aşteaptă?

Vasiluţa: Şi semănăturile, şi livezile... Iaca, nici n-ai să mă crezi, da aşa-s de cuminţele, aşa-s de bune la suflet toate... De-abia ajungi, de-abia te pleci asupra lor şi fiece frunzişoară de amu ştie ce vrei să-i spui, şi te crede, şi te jeleşte, şi este de partea ta...

Petre *(după o pauză):* Auzi, Vasiluţă... Adusesem eu într-un rînd vorba de-o scrisoare pe care o făcuse bărbatul tău înainte de moarte...

Vasiluţa *(mirată, de parcă aude pentru prima oară):* Nu mai spune! Şi ce scria el?

Petre: Zicea că, de, ce să-i faci. Aşa-i viaţa şi să nu te amărăşti...

Vasiluţa *(lăsînd legăturica cu demincare, şopteşte greu şi vinovată):* Mulţumesc, **Petre**... *(**Petre** pleacă.* **Vasiluţa** *(se aşază pe lăicerele adunate în ungher, scoate scrisoarea primită adineaori, citeşte pe plic.) Polevaia pocită* douăzeci şi două de mii o sută treizeci şi şepte. Da numărul lui Andrei era... patruzeci şi patru... Numărul lui Andrei era... doi de patru, nouăzeci şi şase... Şi încă un doi sau un trei. Aşa era numărul lui Andrei. Da poate altfel. Voi, cei care vă credeţi oameni de bună credinţă, ia, cine ţine minte numărul poştei lui Andrei?

*într-un tîrziu scîrţîie uşa bucătăriei şi se aude **Păvălache** intrînd.*

Păvălache: Vasiluţă!

Nu-i răspunde nimeni. Aprinde un chibrit şi-l suie deasupra mesei, dar nu găseşte lampa la locul ei. Se întoarce la bucătărie, apoi vine cu o luminare aprinsă.

Rămîne surprins de tristeţea şi goliciunea casei.

Vasiluţa *stă nemişcată într-un ungher.*

Păvălache *(îngrijorat):* Vasiluţă, ce-i cu tine?

Vasiluţa *(liniştită):* Nimic.

Păvălache: Te-am strigat şi n-ai răspuns...

Vasiluţa: Stăteam aşa, parcă aţipisem, parcă amorţisem toată...

Păvălache: Nu ştiu de ce, dar de la o vreme ai început să nu te răspunzi... Aţi muncit azi la tutun?

Vasiluţa: La tutun.

Păvălache: Te-o fi năucit duhoarea, că tutunul cela îi otravă curată... *(îi aduce un pahar cu apă, apoi, în vreme ce* ***Vasiluţa*** *bea, se uită la dezordinea din casă.)* Ce ţi-o venit să dezbraci casa?

Vasiluţa: M-am întors mai devreme de la lucru şi zic: ia hai s-o dezbrac... Mi se urîse de dînsa. Amu stau aşa şi mă gîndesc... S-o fac 'napoi, mă tem că n-am s-o pot face mai frumoasă decît era...

Păvălache: Ba eu aş zice să le punem pe toate cum erau, că era bine.

Vasiluţa *(după o pauză):* Să mă hodinesc oleacă şi pe urmă o aşez înapoi...

Păvălache *(se lasă pe podea în faţa ei, se uită lung la dînsa):* Eşti amărîtă, Vasiluţă, cum nu te-am mai văzut...

Vasiluţa *(după o pauză):* Sînt amărîtă, **Păvălache**... De-abia te-am găsit, de-abia am prins a uita că am fost vădană, şi amu iar ne despărţim...

Păvălache *(după o lungă pauză, sec): Ne despărţim?!*

Vasiluţa: A venit vremea, **Păvălache**... A venit, pentru că scris i-a fost să vină. Odată şi odată trebuia să te duci...

Păvălache: De ce?

Vasiluţa: Să-ţi faci casa ta, să-ţi creşti copiii tăi...

Păvălache *(după o pauză):* Mă alungi, Vasiluţă?

Vasiluţa: Ei, te alung... Te ţin din răsputeri, dat te alungă atîţia din casa asta, că, mă tem, pînă la urmă n-am să te mai pot ţine...

Păvălache: Cine mă alungă?

Vasiluţa *(după o pauză):* Te alungă tinereţea, **Păvălache**... Tu nu te dai, că eşti voinic şi cuminte cum n-a mai fost altul... Dar tinereţea te tot duce, te depărtează de mine... O vreme am luptat eu cu dînsa, dar amu simt că am îmbătrînit, nu mai pot... Stau ca un paznic şi te păzesc — un biet paznic care ştie prea bine că totuna au să-i fure ceea ce păzeşte el.

Păvălache: Vasiluţă, te-o fi obijduit cineva?

Vasiluţa: Iartă-mă, **Păvălache**...

Păvălache: Pentru ce să te iert?

Vasiluţa: Pentru că am fost o femeie slabă şi n-am putut să te dau afară atunci cînd ai întrat noaptea pe furiş...

Păvălache: Ba mă alungai şi atunci, Vasiluţă...

Vasiluţa *(zîmbeşte amar):* Nu-i adevărat, **Păvălache**... De-aş fi putut eu călca peste blestemata ceea de nădejde, te dădeam afară. Dar n-am putut. M-am lăsat furată de dînsa, dar zi de zi îmi tocau la ureche: e bărbatul alteia, Vasiluţă, nu e bărbatul tău...

Păvălache: Cine-ţi zicea una ca asta?!

Vasiluţa: Anii.

Păvălache: Parcă au anii glas, parcă pot ei îmbla în urma omului, ba să-i mai şi toace la cap?!

Vasiluţa: *Au* şi *pot,* pentru că anii sînt tot ce are omul... Anii îl îmbogăţesc, anii îl sărăcesc... Din prima sară, cum ai rămas tu aici, s-au pus anii între noi ca o soacră blestemată şi m-au tot canonit şi au rîs, şi-au bătut joc de mine... Mă uitam la ochii tăi, dar soacra asta îmi spunea: nu vezi tu cum scapără glumele în ochii iştia, dar se sting nespuse, că n-are cine le auzi? Mă uitam la umerii tău şi îmi spunea soacra asta: nu vezi tu cum culeg ei fiece frîntură de cîntec, pe cînd tu prinzi numai cîntece de jale? Mă uitam la mînile tale, da soacra ceea îmi spunea: nu vezi cum visează mînile celea să mîngîie fruntea unui copil pe care n-ai să i-l naşti?

Păvălache: Lasă, Vasiluţă, că prea o iei tu razna... Un băieţel, nu zic, n-ar strica... Il iei de mînuţă şi te duci prin sat...

Vasiluţa: **Păvălache**, eu n-am să pot fi şi mamă, şi bunică în aceeaşi vreme... Este o rînduială a pămîn- tului, şi dacă încalc eu şi rînduiala asta, ce-mi mai rămîne?

Păvălache *(după o pauză):* Vasiluţă, poate să lăsăm satul ista şi să ne mutăm undeva? La gară, la Bălţi, unde vrei...

Vasiluţa: **Păvălache**, **Păvălache**... Oriunde te-ai duce, n-ai să poţi fugi de tinereţea ta, cum n-am să 'scap eu de bătrîneţile mele... Anii iştia au ei ce au, că nici nu-i poţi întoarce înapoi, dacă nici nu-i poţi face să meargă mai repede decît merg ei...

Păvălache *(după altă pauză):* Vasiluţă, da poate te-ai fi săturat de mine... Ştii, uneori, oricît de bine ar trăi doi oameni, dar dacă stau prea mult împreună, începe a li se urî... Aş putea să mai plec din vreme în vreme... M-au chemat mai dăunăzi şi mi-au propus să mă duc iar prin *Zapadnaia.* şi să aduc lemne pentru colhoz... Oi îmbla cîte-o lună, m-oi întoarce pe cîteva zile şi iar m-oi duce...

Vasiluţa: Nu te chinui, **Păvălache**... Toate au fost gîndite şi răzgîndite... Le-am gîndit bine, le-am gîndit în fel şi chip, că vroiam să rămîi măcar o lună, măcar o săptămînă, dacă nu mai este chip... Din pricina mea copiii tău au rămas să se nască cu un an mai tîrziu — păcatul ista îi cel mai mare în viaţa mea... E vremea să ne despărţim...

Păvălache: Vasiluţă, cît de uşor spui tu cuvintele iestea: „să ne despărţim"... Dar dacă eu n-am să pot lua totul cu mine? Dacă m-am deprins să vin sara pe portiţa asta, să deschid uşa asta, să mă uit în ochii iştia?...

Vasiluţa: **Păvălach**e, tinereţea uită multe, că-i bogată şi are de unde uita. Numai eu îs săracă şi n-am să pot uita nimica... Au să se joace pe drumuri copiii tăi născuţi de altă femeie, iar eu am să mă uit la dînşii şi am să-mi zic: Vasiluţă, copiii iştia puteau să fie ai tăi... Ba chiar într-un fel au să fie şi ai mei, şi am să le dau nume cum o să-mi placă mie, am să mă joc cu dînşii în mintea mea... Cînd am să te văd ostenit, am să-mi zic: Vasiluţă, trebuie să-ţi ajuţi bărbatul, că vezi ce a ostenit... Şi am să mă chinui, am să muncesc din noapte în noapte, ca să-ţi fie mai uşor... Cînd am să te văd tre- cînd vesel, am să-mi zic: Vasiluţă, fii şi tu veselă, ca nu cumva să-i strici bucuria. Şi am să fiu veselă, am să mă duc prin sat să rîd cu oamenii şi am să mă bucur toată ziulica ceea...

Păvălache: Spune, Vasiluţă, spune... Că, tot stînd aşa şi ascultîndu-te, mi-i limpede că nu mă mai scoate nimeni din casa asta...

Vasiluţa: Ai să te duci, **Păvălache**... Dacă ţi-a fost măcar o singură zi bine în casa asta, ai s-o laşi şi ai să te duci...

Cineva bate la uşa cea mare, dar văzînd că nu i se răspunde, o deschide încet şi în prag apare ***Sofica*** *cu o foaie mare în mînă.*

Sofica: Bună sara... *(Trece lîngă* ***Păvălache*** *şi-i întinde foaia.)* Iaca, **Păvălache**... Dacă ţi-aş fi spus că am dat bine examenele, nu m-ai fi crezut. Uite cu ochii tăi.

Păvălache: Ieşi afară.

Sofica *(aiurită):* Cum?

Păvălache: Să-mi pleci acuşi, păpuşa dracului, că împlu lumea cu tine!

Sofica: Năşică...

Vasiluţa: De ce o obijduieşti?

Păvălache: Cine o obijduieşte?! Că mi-a scos peri suri dracul ista de fată!

Sofica: I-am scos peri suri...

Păvălache *(după o pauză, abia reţinîndu-şi furia):* Uite ce-i, Sofică! Dacă-ţi pare rău după cei zece ani cît ai îmbiat la şcoală, ascunde hîrtia ceea, c-am s-o rup bucăţi... Dacă-ţi pare rău de gîţele lungi, ia-le uite de aici, că am să ţi le smulg... Dacă vrei să mai calci iarbă verde, mişcă iute picioarele celea spre uşă, că ai să rămîi fără ele...

Sofica vine alături, pune lingă cLinsul atestatul, îşi desface gîţele.

Păvălache *(uimit):* Ce faci?

Sofica: Ai zis că-ţi trebuiesc gîţele şi atestatul...

Păvălache *(priveşte lung, mirat):* Ai crescut mare, Sofiţă...

Ii pune atestatul în mină, o ia de o aripă, deschide larg uşile şi o împinge afară. Apoi închide uşa.

Vasiluţa: Asta n-o să ţi-o ierte copila multă vreme...

Păvălache *(strigă):* Să nu mi-o ierte nici ea, nici copiii ei!

Vasiluţa: Copiii au să te ierte, n-au să ştie nimica... N-ai să le spui tu singur. O să-ţi fie ruşine, că or fi şi copiii tău... *(Zîmbeşte fericită, amintindu-şi ceva.)* Auzi, **Păvălache**... în sfîrşit am primit scrisoare de la Arion...

Păvălache *(cu glas străin):* Vine?

Vasiluţa: Vine acasă... *(După o pauză.)* **Păvălache**, nu ştiu cum să-ţi spun... Aşa mă arde un dor de dînsul, că, de n-aş fi primit scrisoarea asta, m-aş fi dus pe jos pînă la Kiev...

(C o r t i n a)

T A B L O U L X

Aceeaşi casă. Zi de toamnă. Ferestrele şi uşa sînt larg deschise, iar casa e curată şi împodobită cum n-a mai fost. Liliacul din faţa casei a prins a-şi scutura frunzele. Pe drum trec fete, flăcăi. Undeva aproape se aud patru viori cîntînd periniţa.

***Vasiluţa** stă nemişcată în mijlocul casei, ascultînd-o. E melodia care o tulbură, melodia care o răneşte adînc, dar e şi cîntecul ce îi dă viaţă. Tot aşa pe neaşteptate, tiptil, apare **Moş Ion**.*

Moş Ion: Bună ziua în casa asta... **Vasiluţa** *(zîmbind):* Iaca, s-a întîmplat, tată, să vii mata odată tot aşa pe neaşteptate şi nă nu mă sperii...

Moş Ion: Ca să vezi, Vasiluţă, m-am tuns... Am dat patru ruble... Orişicum, azi îmi vine nepotul. *(Pauză.)* Ai gătit frumos casa asta, Vasiluţă, şi ai făcut bine că ai gătit-o aşa frumos...

Vasiluţa: Am gătit-o pentru ultima oară, tată... Poate de asta pare ea aşa frumoasă...

Moş Ion: Vasiluţă, pîne ai?

Vasiluţa: Hei, de pîne mă întreabă... Am pîne multă, tată, am poduri pline cu grîu, că o să-mi ajungă şi mie, şi matale, şi lui Arion...

Moş Ion: Da sare?

Vasiluţa: De sare mă întreabă... Apoi cine mai are sare în satul ista, dacă n-am eu! De-i auzi pe cineva plîngîndu-se că n-are sare, să-l trimiţi la mine.

Moş Ion: Şi apă ai?

Vasiluţa: Am apă multă şi bună, tată... Avem fîntînă nouă în ogradă şi curge o apă — să tot bei şi să nu te mai saturi.

Moş Ion: Ai şi ce aprinde, şi cu ce aprinde?

Vasiluţa: Am. Am. Am!

Moş Ion: Fată-hăi, poate să te ajut şi eu cu ceva?... *în cadrul ferestrei apar cele* ***trei vecine***.

Vecina binevoitoare *(încîntată):* la uitaţi-vă ce-a mai gătit ea casa asta...

Vecina obiectivă: Mama tot mamă rămîne... Cînd aude glasul copilului, i se topeşte inima, oricum ar fi inima ceea...

Vecina răuvoitoare: Vasiluţă, să nu le primeşti linguşeala... Şi-au adus aminte că au şi ele fete mari...

Vecina obiectivă: Auzi, cumătră... Oare chiar să fi adus **Fancic** acela rochia tocmai de la Moscova?

Vecina binevoitoare: O adus... Am citit pe coropca ceea de unde au scos rochia...

Vecina obiectivă: Hai dar s-o vedem şi noi... Spune lumea c-o mireasă mai frumoasă n-a mai fost în satul ista... Eu, iaca, nu cred.

Vecina răuvoitoare: Vasiluţă, ceva mai încolo poate îi veni şi tu cu feciorul la nuntă...

Vasiluţa: Venim şi noi, de ce să nu venim... *(Vecinele pleacă.)*

Moş Ion: Parcă mi-am zis să fac ceva, dacă nu mai ţin minte ce anume...

Vasiluţa: Tată, stai mata oleacă tăcut şi ascultă cîntecul ista... Aş vrea să am şi eu un cîntec şi să-l ţin minte toată viaţa...

Moş Ion: Cîntecul o fi fiind el cum o fi, numai că eu nu prea aud amu la bătrîneţe... *(Pauză.)* Vasiluţă, da poamă de cea busuioacă ai adus?... Că, ţin minte, lui Arion amarnic îi plăcea busuioaca...

Vasiluţa *(rugătoare):* Tată, lasă-mă să ascult...

Moş Ion: Mă duc dar după poamă... *(Pleacă. **Vasiluţa** mai ascultă o vreme, apoi în prag apare **Petre**.)*

Petre *(scoţînd un teanc de ruble):* Vasiluţă, am fost la cîrmuire şi am luat pentru tine nişte bani... Că orăşenii iştia îs deprinşi să cheltuie mult şi, pîn' se obişnuiesc cu măsura noastră, le vine greu...

Vasiluţa *(luînd banii):* **Petre**, mi-ai făcut atîta bine, că nici nu ştiu cum să-ţi mulţumesc...

Petre: Ce să-mi mai mulţumeşti. I-ai cîştigat singură cu braţele tale... Eu i-am adus numai de la contabilitate pînă acasă... *(Pauză.)* Auzi, Vasiluţă... Azi mi-am mai adus aminte cîteva rînduri din scrisoare ceea pe care ţi-a trimis-o Andrei înainte de moarte...

Vasiluţa: Şi ce mai scria el acolo?

Petre: Zicea aşa: „Vasiluţă, nu te amărî... Pe semne, aşa ne-a fost scris să ne zbatem pentru un noroc din care or avea parte abia copiii noştri... Dacă poate a fi vreo neînţelegere, dacă te-a obijdui poate băiatul

nostru, să nu te superi pe dînsul, căci copiii întotdeauna ştiu mai puţin decît părinţii lor..." Aşa scria acolo...

Vasiluţa *(culegînd lacrimile de pe obraz)* îţi mulţumesc, **Petre**... Dacă poate ţi-a mai veni vreun rînd din scrisoarea ceea — să mi-l spui.

Petre: Apoi numai-că... Păcat că am pierdut-o — vrăjmaş ce mai scrisoare era... Sănătate... *(Pleacă.)*

Vasiluţa *îl petrece, apoi se întoarce la locul ei şi iar ascultă durerea şi nebunia celor patru viori.*

Deodată în pragul uşii apare ***Păvălache*** *— cu capul gol, într-o cămaşă albă. Ii tot aşa cum apăruse un an în urmă. S-a oprit şi stă în faţa pragului. O vreme stăpîna casei nu-l vede, apoi, cînd îl zăreşte, rămîne îngrozită. Prinde a veni cu spatele înapoi, furînd cu mînile în lături, de parcă ar căuta ceva să se apere*

Vasiluţa: **Păvălache**...

Păvălache: Bună ziua, Vasiluţă...

Vasiluţa *(după o pauză):* **Păvălache**, tu n-ai suflet în tine, măi băiete... Tu ai venit să iei tot ce a mai rămas în casa asta, dar ai venit degeaba... N-ai să iei nimica... Un fir de aţă, dacă ai să-l iei, n-ai să-l poţi lua pînă nu mi-i lua şi zilele...

Păvălache: Am venit, Vasiluţă, să-mi iau rămas bun... De despărţit ne-am despărţit, dar nu ne-am luat rămas bun unul de la altul.

Vasiluţa: Teme-te de Dumnezeu, **Păvălache**...

Păvălache: Să ne luăm rămas bun, Vasiluţă... Pe urmă o viaţă întreagă o să ne tot temem, o să ne ocolim unul pe altul...

*După o lungă pauză **Vasiluţa** vine încet spre prag, ridică mînile şi cu o mişcare de mamă îi îndreaptă gulerul cămăşii.*

Apoi îi scoate din casă o steblă de busuioc.

Păvălache: Amintire? Dar cît ţine busuiocul? Eu aş fi vrut să am o amintire pe multă, multă vreme.

Vasiluţa: Ce pot să-ţi dau eu, păcatele mele, ca să mă ţii minte multă vreme? Am să-ţi las, iată, ziua asta de toamnă, şi aceste patru viori, cu o periniţă fără început, fără sfîrşit, dar totuşi frumoasă, să-ţi rămînă amintire cerul ista senin şi bunul nostru pămînt aşa cum l-am moştenit, aşa cum îl vom lăsa şi noi moştenire...

Păvălache: Ajunge, Vasiluţă, ca să nu fie prea mult... Rămîi dar cu bine.

Vasiluţa: Drum bun, Păvălaş... *(Stă în prag, pet- recîndu-l. Periniţa începe a se stinge, şi cînd viorile amuţesc, **Vasiluţa** rosteşte pe gînduri.)* Ce păcat că avem numai un singur pămînt şi un singur cer deasupra lui...

(C o r t i n a)

1959